

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis Universa

Ad Mentem Præcipuorum Theologorum & Canonistarum, insertis suo loco
Propositionibus à S. Sede Apostolica novissimè damnatis concinnata. Et
Per Casus Practicos exposita

Complectens LXXV. Casus Materiam de Conscientia, Legibus, Peccatis,
Fide, Spe, Charitate, Jure, Justitia, Restitutione, Contractibus, Judiciis &
Religione &c.

Jansen, Leonhard

Coloniæ Agrippinæ, 1744

Ex Tractatu De Peccatis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39867

EXTRACTATU DE PECCATIS.

CASUS VII.

De natura, divisione, & specifica
distinctione peccatorum.

Gorgias miles non obstante, quòd castitatem & jejunium quadragesimale sibi à Confessario impositum observare voverit, nihilominus carnes edit. 5. Quascunque personas alterius sexus etiam in templo opprimit. 6. Alienaque bona, uti & vasa sacra diripit. 7. De variis Fidei articulis dubitat. 8. Et ut licentius vivat, varias hereses amplectitur ibid. Queritur, quot admiserit distincta specie peccata? Pro resolut.

1. QUÆR. I, Quid & quotuplex sit peccatum?

R. 1. Peccatum est libera divinæ legis transgressio. Dicitur 1. *Libera*, id est, quæ fiat cum aliqua advertentia & cognitione malitiæ, *nihil enim volitum, quod non præcognitum.* Dicitur 2. *Divinæ legis*, hoc est, omnis legis in conscientia obligantis, nam omnis obligatio primò & radicaliter est à Deo, qui vult omnia justa præcepta, etiam humana servari.

2. R. 2. Peccatum dividitur imò. in originale & personale; *Originale* est, quod contraximus in Adamo, quatenus nostræ voluntates in ejus voluntate erant inclusæ, sicut voluntas pupilli est inclusa in voluntate tutoris, ita ut, quòd agit
tutor

autor quâ talis, etiam censeatur agere pupillus, personale dicitur, quod in propria persona & voluntate committimus, & hoc secundum subdividitur in peccatum *commissionis*, quo scilicet ponitur actio prohibita, v. g. furtum; & *omissionis*, quo omittitur res præcepta, v. g. Missa, jejunium.

addò. Dividitur peccatum in actuale & habituale; *actuale* est ipse actus vel omissio difformis legi; *habituale* est peccatum præteritum perseverans in negatione condonationis & condignæ satisfactionis; vel, ut alii volunt, est privatio gratiæ sanctificantis, prout connotat peccatum præteritum, quod tricus Scholasticis relinquo.

3. In mortale & veniale.

4. In peccata carnalia & spiritualia; *carnalia* sunt, quæ in delectatione carnis perficiuntur, ut gula, luxuria. *Spiritualia*, quæ perficiuntur in delectatione interna mentis, quamvis versentur circa objectum corporeum & materiale, ut superbia, invidia, avaritia.

5. In peccata cordis, oris & operis, prout corde, ore vel opere perficiuntur.

6. In peccata contra Deum, proximum & nos ipsos: nam quamvis omnia peccata sint suo modo contra Deum, quatenus ejus legi opponuntur, & contra nos ipsos, quatenus nobis ipsis vel maximè nocent, tamen illa peccata dicuntur propriè contra Deum, quæ opponuntur motivis illarum virtutum, quibus rectè disponimur ad Deum, v. g. fidei, spei, charitatis; ut est odium Dei, blasphemia, desperatio, infidelitas. Illa peccata sunt contra proximum, quæ adversantur virtutibus, quibus rectè disponimur ad proximum, ut homicidium, furtum. Illa dicuntur contra nos ipsos, quæ contrariantur vir-

ritibus, quæ moderando proprias passiones nos erga nos ipsos bene disponunt, ut luxuria, gula, &c.

7. In peccata infirmitatis, ignorantia & malitia; prima ex tentatione, secunda ex errore culpabili, tertia ex malitiosa determinatione voluntatis absque tentatione vel ignorantia proveniunt.

8. Tandem in peccata propria & aliena, hæc à nobis ipsis, illa ab alio subjecto fiunt, sed nobis ratione consensûs, consilii, conniventia vel aliter imputantur.

3. QUÆR. II. Quid circa distinctionem specificam peccatorum?

1. *Sequentia.* 1. Est de Fide, quòd in Confessione omnia mortalia quoad numerum & speciem infirmam ac circumstantias speciem mutant exprimi debeant: nam *Trid. sess. 14. de Pœn. c. 7.* sic habet: *Si quis dixerit, in pœnitentia ad remissionem peccatorum necessarium non esse iure divino confiteri omnia & singula peccata mortalia & circumstantias, quæ peccati speciem mutant, anathema sit.* & Ratio est, quia Confessarius debet agere medicum & judicem, adeoque præscribere proportionatam pœnam & medicinam, tam præservativam, quàm vindicativam: sed hoc non potest, nisi peccata & vulnera animæ cognoscat quoad numerum & speciem, ut constat ex *Can. 5. ibid.* ergo.

2. Quæstio igitur hic est, ex quo colligere possimus, quòd peccata habeant distinctas specie malitias. 1. ex *D. Th. 1. 2. q. 72. a. 1.* Illa peccata distinguuntur specie, quæ habent objecta specie morali distincta; illa autem objecta specie morali distinguuntur, quæ opponuntur diver-

diver-

diversis virtutibus, vel eidem secundum diversas
 rectitudines: ideo accipe hanc regulam: *Omnia
 ea peccata distinguuntur specie, quæ opponuntur di-
 versis virtutibus, vel eidem virtuti diversimodè.*
 V. g. Specie distinguuntur furtum & ebrietas,
 quia furtum opponitur iustitiæ, ebrietas tempe-
 rantiæ. Item prodigalitas & avaritia, quia op-
 ponuntur eidem virtuti liberalitatis diversimodè,
 prodigalitas scilicet per excessum, avaritia per
 defectum, item furtum grave specie distinguitur
 à levi; quia opponuntur eidem iustitiæ diversi-
 modè, unum scilicet notabiliter, unum non no-
 tabiliter; Item virtuti Religionis diversimodè op-
 ponuntur percussio Clerici & indigna susce-
 ptio Sacramenti; nam percussio Clerici opponi-
 tur Religioni, quatenus præcipit reverentiam er-
 ga ministros Ecclesiæ, indigna Sacramenti sus-
 ceptio ei opponitur, prout vult reverentiam ha-
 beri Sacramentis, &c. Ratio datæ regulæ est,
 quòd malitia peccati consistat in oppositione
 cum recta ratione & Legge æterna, & quoties
 actus diversimodè opponuntur rectæ rationi, to-
 ties etiam habent diversas specie malitias; sed
 peccata, quæ opponuntur diversis virtutibus,
 vel eidem diversimodè, illa diversimodè oppo-
 nuntur rectæ rationi, quia quælibet virtus rectæ
 rationi, & Legi æternæ maximè est conformis,
 ergo.

3. In idem recidit regula, quam dant alii,
 scilicet: *Toties specie distinguuntur peccata, quoties
 opponuntur præceptis formalibus distinctis;* præce-
 pta autem non distinguuntur formaliter ex hoc
 præcisè, quòd habeant diversos Legislatores,
 alias enim simplex furtum haberet quatuor di-
 stinctas specie malitias, cum opponatur Legi na-
 turali,

turali, divinæ, Ecclesiasticæ & politicæ; sed ex eo, quòd materiâ præcepta vel opponatur distinctis virtutibus, vel eidem diversimodè.

Dices, si pater præcipiat filio hodie studium, cras Missam, jejunium, &c. hinc materia præcepta pertinet ad distinctas virtutes, & tamen filius hæc omnia omittendo peccat tantum contra obedientiam, & non committit peccata specie, sed tantum numero distincta, ac satisfacit in Confessione, dicendo: ter Patri fui inobediens in materia gravi, nec opus erit exprimere, an in materia intemperantiæ vel Religionis, ergo falsa est regula, quòd toties sint peccata specie distincta, quoties materia præcepta pertinet ad distinctas specie virtutes. *R. Dist. aff.* Hinc materia præcepta secundum se spectata pertinet ad distinctas virtutes, C. prout substat intentioni præcipientis, N. nam pater per illa omnia ordinariè tantum vult exercitium obedientiæ, ideòque eorum omissio etiam huic soli opponitur; alii verò Legislatores plerumque intendunt honestatem istius virtutis, ad quam per se pertinet actus præceptus, v.g. in jejunio honestatem temperantiæ, in auditione Missæ cultum DEI, &c. Nunc ad casum.

5. *R. 1.* Miles in posito casu comedens carnes peccat contra 4. præcepta formaliter distincta. 1. Contra præceptum abstinentiæ toties, quoties carnes comedit. 2. Contra præceptum jejunii, si sapiùs de die se reficiat. 3. Contra votum. 4. Contra præceptum implendi pœnitentiæ à Confessario injunctam, ideòque committit quatuor distincta specie peccata.
6. 2. Opprimens in templo personam alterius sexûs peccat hoc casu: 1. Contra virtutem continen-

nen-

mentia. 2. Contra votum castitatis, seu contra religionem prout obligantem ad servanda Deo promissa. 3. Contra religionem prout obligantem ad non polluendam Ecclesiam per copulam carnalem. 4. Contra justitiam violando invitam. 5. Si persona violata sit voto castitatis obligata, iterum specialiter contra religionem prout obligantem abstinere à personis Deo dicatis. 6. Si persona fuerit consanguinea, incestum committit, quia peccat contra pietatem seu reverentiam sanguini debitam. 7. Denique, si persona sit conjugata, iterum contra justitiam violando alienum thorum.

3. Auferens rem profanam è loco sacro duo 7.
specie distincta peccata admittit, unum contra justitiam, alterum contra religionem, quia in reverentiam loci sacri id specialiter ab Ecclesia est prohibitum; qui verò è loco sacro aufert rem specialiter ad cultum Dei deputatam vel consecratam, ut calicem, patenam, &c. præter peccatum injustitiæ committit duo peccata contra religionem, quia non tantum est irreverens erga locum sacrum, sed etiam rem sacram, seu Deo specialiter consecratam, ut in simili patet de persona religiosa in templo violata. *Lugo, Dicast. Bonæsp. de act. hum. d. 5. n. 82.*

4. Qui voluntariè dubitavit, aut dissensit variis articulis fidei, non tenetur exprimere articulos, quibus dissensit, quia incredulitas respectu omnium articulorum est ejusdem speciei; opponitur enim eidem virtuti fidei eodem modo, quatenus scilicet hæc obligat ad submitendum intellectum authoritati divinæ sufficienter propositæ; quòd, si tamen præter infidelitatem internam insuper aliarum sectarum ritus am-

plexus sit, tenetur hos exprimere, quia sæpè continent superstitionem, idololatriam, blasphemias, &c. Qui per infidelitatem intendit libèriùs peccare, præter infidelitatem tenetur etiam hunc malum finem in Confessione exprimere; idem est de eo, qui per fornicationem quærit occasionem furandi; & sexcentis aliis. Ratio est, quia finis tunc superaddit novam specie malitiam ab ea, quam habet medium.

¶ Ex dictis patet, quòd peccatum ex suo objecto non habens nisi unicam specie malitiam sæpè ex circumstantia finis, loci, rei aut personæ sacræ accipiat malitias specie distinctas, v. g. factum ex objecto habet tantum specie in iustitiæ, ex circumstantia autem finis, quo quis furatur ex intentione fornicandi, attrahit specie incontinentiæ, ex circumstantia loci vel rei sacræ specie sacrilegii, ideòque ejusmodi circumstantiæ dicuntur specie mutantes; econtrà, quæ peccatum tantum aggravant intra eandem specie, veluti major quantitas in furto, major intensio, duratio in affectibus, &c. dicuntur aggravantes. De quibus *V. cas. 97. q. 3.*

C A S U S VIII.

De distinctione peccatorum numerica.

Habenius Pastor interrogatur 1. Unde dignoscendum, an una vel plures sint malitiæ in uno Physicè actu? 2. Quot sint malitiæ in actu diu continuato vel sæpè repetito. 3. Quid de eo, qui diu perstitit in voluntate occidendi, fornicandi, &c.

4. Quot

4. Quot peccata admittat, qui plures scandalizat, in peccatum inducit &c. Quid de osculis, tactibus ante & post fornicationem, ibid. 5. Quot peccata admittat, qui simul pluribus detrahit, maledicit, vel eidem plura infligit vulnera, plures contumelias, eandem falsitatem multis confirmat perjuriis. 6. Plures in statu disgratia absoluit, plures hostias consecrat, distribuit. 7. Eidem, vel distinctis imprecatur mala specie distincta, aut de iisdem gaudet. 8. Uno actu blasphematur in diversis materiis, uno actu dubitat, vel negat plures articulos fidei; vel jurat plura falsa, &c. Pro resolutione.

QUÆR. Quid circa numericam peccatorum distinctionem?

R. Cum non tantum species, sed & numerus peccatorum in confessione explicandus sit, ut clarum est ex *Trid. sup. cit.* & in uno Physicè actu sæpè reperitur multiplex, in distinctis e contra sæpè unica malitia; hinc indagandum est, unde dignosci debeat numerica distinctio peccatorum; pro quo accipe sequentes duas regulas.

Prima. Tot sunt numero distincta peccata, etiam in uno eodemque Physicè actu, in quot tendit objecta prohibita numero distincta, moraliter non unita: illa autem objecta dicuntur esse numero distincta, & moraliter non unita, quæ nec ex sua natura, nec ex usu, aut prudente hominum iudicio ordinantur ad eundem finem, seu idem peccatum complendum, ut si quis eodem actu intendat tres occidere, toti familiæ detrahere, sæpius fornicari, à pluribus furari &c. Talis enim tot numero peccata admittit, quot sunt objecta seu homines cogniti, quos vult occidere; vel quot sunt personæ in familia invincibiliter

non

non ignorata, quibus vult detrudere; quot sunt, à quibus vult furari, quot sunt fornicationes, quas vult admittere &c. Ratio est, quia hæc objecta scilicet unum homicidium, una detractio, una fornicatio, unum furtum &c. non ordinantur ad complendum aliud, sed quodlibet est in sua specie completum, & per quodlibet homicidium, quodlibet furtum, vel detractioem læduntur tot distincta jura, quot sunt distincti homines, ergo etiam tot committuntur peccata. Est communis contra Laym. hic c. 3. num. 2. Ratio regulæ est, quod malitia peccati sumatur in ordine ad objectum difforme legi æternæ, vel rectæ rationi, ergo si idem actus habeat plura objecta difformia, numero distincta, & moraliter non unita, plures habebit malitias numero distinctas, sicut habet plures specie malitias, si habeat objecta specie morali distincta.

2. Secunda regula. *Toties peccata tam in-quàm externa multiplicantur numero, quoties voluntas peccandi moraliter interrumpitur.* Prob. Nam quoties voluntas peccandi moraliter interrumpitur, toties tollitur moralis unitas inter volitiones peccaminosas, si autem tollitur moralis unitas inter volitiones, etiam tollitur unitas inter actus externos malos, quia hi malitiam suam habent à volitionibus, quibus substant, ergo si hæ non maneat moraliter unæ, nec actus externi tales manebunt. Voluntas autem peccandi interrumpitur duobus præcipuè modis.

1. Per retractationem & pœnitentiam; hinc, si retractes voluntatem occidendi, & nihilominus mutatâ iterum mente occidas, & homicidium, & intentionem occidendi, teneris in confessione exprimere tanquam duo distincta peccata

da dicendo : habui intentionem occidendi, & reassumptâ voluntate occidi.

2dò interrumpitur voluntas peccandi per voluntariam cessationem ab actu, sic turpem complacentiam voluntariè deserens, & post resumens duo peccata committit ; si verò cessatio sit involuntaria, v. g. quis intendit furari, & interim involuntariè distrahitur, vel turbatur, & paulò post in eadem intentione pergit, unum numero peccatum admittit, nisi distractio, turbatio, vel oblivio durarent per valde notabile tempus, v. g. per tres vel plures menses ; tunc enim oblivio prima censeretur moraliter interrupta. *Ex dictis*

Deduces seqq. 1. Alongo tempore persistens 3. in voluntate se vindicandi, furandi &c. per se loquendo non satisfacit dicendo : tanto tempore fui in hac vel illa peccaminosa intentione ; sed, si recordari possit, quoties ejus voluntatem reiterârit vel interruperit ; item à quot personis se vindicare voluerit, cum quot & quibus fornicari intenderit, aut fornicatus fuerit ; an cum voto astrictis aut consanguineis, &c. hæc omnia clarè & distinctè in confessione exprimere debet, tunc enim non tantùm erunt numero, sed & specie distincta peccata, ut patet ex *cas. prac.* Si quis verò post diligens examen omnium peccatorum in numero & specie recordari non possit, sufficit dicere, quoties circiter de die, septimanâ vel mense hoc vel illo peccati genere peccare solitus fuerit. *V. dicenda cas. 97. à n. 8.*

2. Qui plures scandalizat vel inducit ad peccatum, debet explicare non tantùm speciem 4. peccati, ad quod induxit, ut de scandalo non tantùm directo, sed & indirecto docent. *Laym. Bonesp. Ovied. Steph. t. 3. d. 3. n. 70.* quia totum alte-

alterius peccatum ipsi est saltem interpretativè voluntarium, ut dicam *cas. 19. n. 4.* Sed & quot personas induxerit, tot enim sunt numero distincta scandala; & quidem, si medium habeat distinctam malitiam à fine, v. g. per ebrietatem inducis ad fornicationem, & medium & finem explicare debes, nisi medium ex natura rei, vel usu hominum ordinetur ad aliud peccatum in suo genere complendum, ut si per turpia verba, tactus, oscula induxisti ad fornicationem, sola fornicatio secuta explicanda erit, quia reliqua ex se ordinantur ad copulam, ideoque cum ea unum completum peccatum constituunt: aliud est de osculis & tactibus copulam consequentibus, hæc enim, cum non referantur ad priorem, sed ad novam copulam, nec eam ex natura rei, sed ex malitia operantis consequuntur, tanquam distincta peccata exprimenda sunt. Et si oppositum etiam sit probabile, eò quòd ejusmodi tactus & oscula copulam plerumque sequi soleant, ideoque explicatâ copulâ videantur & hæc sufficienter expressa.

5. 3. Qui simul, vel successivè pluribus detrahit, maledicit, plures vulnerat &c. juxta *sommissimam* tot admittit numero peccata, quot personas lædit, quia qualibet persona habet jus distinctum ab alia: quòd si in eodem impetu iræ eidem personæ multa infligas vulnera aut contumelias, eum nominando furem, adulterum, homicidam, aut eandem falsitatem multis confirmes juramentis &c. non est facile definire, an unum, vel plura peccata admiseris, & per consequens, an satisfacias dicendo: proximum graviter vulneravi, graviter fui calumniatus, falsò juravi &c. vel econtrà debeas dicere, tot inflixi vul-

vul-

vulnera, tot contumelias, toties juravi falso, &c. probabilius viderur cum *Castrop. Mezg.* & aliis, ejusmodi vulnera, contumelias, perjuria, eidem personæ ex eodem impetu iræ facta, esse tantum unum moraliter peccatum vulnerationis, contumeliæ, perjurii, quia moraliter uniuntur in eadem intentione circa idem objectum, & una vulneratio auget alteram in ratione ejusdem damni corporalis, sicut furta eidem circa idem tempus ex eadem intentione facta se mutuo augent in ratione unius damni temporalis, & contumeliæ eodem impetu repetitæ augent eandem dehonorationem; repetitio perjurii confirmat eandem falsitatem. Aliud est de tactibus turpibus ex eodem licet æstu libidinis subsequitivè factis, quia se invicem non compleant, sed sunt omninò disparati, & quilibet habet suam completam malitiam.

4. Qui in statu disgratiæ plures absolvit, tot committit numero peccata, quot personas absolvit, quia tot conficit integra & completa Sacramenta Pœnitentiæ. Est contra *Sporer* & alios. *Si dicas.* Ergo consecrans plures hostias in statu disgratiæ tot committit peccata, quot sunt hostiæ; quia quælibet hostia constituit distinctum Sacramentum; item pluribus dispensans Eucharistiam in statu mortalis, tot admittit peccata, quot sunt communicantes. *æ. N. seq. S. ad 1. dico:* Quamvis plures hostiæ consecratæ in facto esse, sint plura Sacramenta; in fieri tamen, prout substant uni actioni consecratiæ, moraliter non distinguuntur; *Ad 2. iterum N. seq.* Quia, sicut distributio ciborum in eodem convivio censetur eadem, & non multiplex, sive uni, sive pluribus fiat, sic & distributio com-

municatio

munitionis : aliud est de absolutione sacramentali, quæ se habet per modum sententiæ judicialis complentis iudicium, ideóque tot sunt distincta & completa iudicia sacramentalia, quot sunt absolutiones: oppositum tamen etiam est verè probabile, quia, sicut est unum moraliter convivium, quamvis plures in eo reficiantur, sic & videtur esse unum moraliter iudicium, quamvis in eodem plures rei absolvantur.

7. 5. Qui imprecatur vel desiderat eidem mala specie distincta, v. g. mortem spiritualem & temporalem, damnum in fama, fortuna, corpore, committit plura peccata specie distincta, intellige, si desideret animo efficaci, id est, intendat vel proponat alteri eiusmodi mala inferre, vel desideret ab aliis inferri; nam, qui tantum ineffaciter vult, vel simpliciter sibi complacet in variis alterius malis, ordinariè tantum committit peccatum unius speciei, quia plerumque sibi complacet in alterius malo, quatenus alteri malum est, non autem ut tale malum est, ut dicitur *cas. seq.* Si gaudeas de malo distinctorum hominum, vel uno actu odisti tres homines, tot sunt peccata, quot sunt personæ, quia singulos quasi distinctim afficit tua mala voluntas.

8. 6. Si quis uno actu blasphemet in distinctis materiis, unum tantum peccatum admittit, sicut, si quis uni eodem actu in distinctis materiis detrahat aut contumelietur. *Dian. p. 3. t. 7. R. 163.* Idem est, si quis uno actu dubitet vel neget tres articulos Fidei, quia tres veritates negatæ videntur moraliter uniri in eodem actu, qui ideò solum malus est, quia opponitur veritati Dei revelantis: sicut, qui uno actu jurat multa falsa, ideò unum peccatum tantum admittit.

mittit, quia omnes istæ falsitates simul confirmantur eâdem Dei auctoritate.

CASUS IX.

De morosis delectationibus, desideriis, aliisque pravis affectibus.

*J*ansen circa res turpes varias habuit cogitationes & affectus, 1. Semi-vel plenè deliberatos vel dubios. 2. inefficaces. 3. Delectationes circa modum furti, raptus, adulterii. 4.-5. Desideria circa varia objecta, delectationes morosas, & gloriationes de re illicita jam patrata. 6.-7. Desideria conditionata comedendi carnes, si non esset dies Veneris, occidendi inimicum, si esset Judex, fornicandi, si non esset Sacerdos. 8.-9. Delectationes carnales, & merè spirituales de rebus venereis vel sponte curiositatis, otii & studii gratiâ assumit, vel naturaliter exurgentibus non resistit. 10. Cogitationes turpes aut morosas delectationes putat non distingui specie. 11. Uti nec desideria? Pro resolut.

QUÆR. I. Quid circa affectus voluntatis in i. genere?

R. I. Processus practicus ad peccatum internum ordinariè fit hoc modo: primùm excitatur imaginatio rei delectabilis vel odibilis in phantasia, & inde per sympatiam potentiarum statim fit imaginatio ejusdem, seu cogitatio in intellectu; secundò sequitur motus seu affectio voluntatis, complacentia vel displicentia, delectatio, consensus. Qui motus aliquando sunt delibera-

G

ti,

R. D. Jansen Theol. Moral. Tom. I.

ti, si scilicet fiant cum perfecta cognitione & advertentia intellectûs ad honestatem vel inhonestatem actûs; aliquando omninò sunt indeliberati, eò quòd præveniant omnem advertentiam intellectûs ad honestatem vel malitiam, & hi nunquam sunt peccaminosi, vocanturque motus *primò primi*: motus *secundò primi* fiunt cum obscura, semi-plena & imperfecta advertentia ac deliberatione intellectûs, qualis ferè est in semi-dormientibus, semi-ebriis, consternatis, vehementi passione occupatis, &c. Eiusmodi motus non excedunt peccatum veniale, cum non sint perfectè liberi. Signa autem consensûs imperfecti sunt, 1. Si quis facilè potuerit exequi peccatum, & tamen non fuerit executus. 2. Si reflectens se super priorem actum sentiat in se tristitiam, aversionem, horrorem, &c. secùs, si complaceat, inhæreat, acquiescat. 3. Si animum & propositum firmum, sapiùsque renovatum habeat nunquam peccandi mortaliter, vel non soleat eiusmodi peccata admittere, tunc enim in dubio poterit præsumere pro se, quia vix poterit voluntas consentire in objectum aliàs odio habitum, quin hoc intellectus plenè advertat.

2. *R. II.* Omnis affectus voluntatis vel est efficax, vel inefficax: efficax dicitur, qui conjungitur cum voluntate, proposito vel intentione exequendi id, quod cogitatum est: inefficax est simplex complacentia seu delectatio in objecto cogitato absque voluntate illud exequendi: hæc delectatio dicitur morosa, non quòd requirat moram temporis (uno enim momento perfici potest) sed quòd voluntas post plenam advertentiam ei immoretur, acquiescat & consentiat.

R. III.

De III. Delectatio voluntatis potest esse tri- 3a
plex: 1. Circa ipsam cognitionem rei, quando
motivum delectandi non est res cogitata, quam
animus abhorret & detestatur, sed ipsa cogitatio
veritatis; ita delectatur Theologus, Angelus,
imò Deus ipse in exacta cognitione peccatorum
etiam turpissimorum.

2. Circa modum operis mali, ut si quis ri-
deat casum hominis ebrii, furtum artificiosum,
raptum ingeniosum alienæ sponsæ; non quòd
reverà gaudeat de casu, ebrietate, furto, vel
raptu fœminæ; sed tantum de modo, vel artifi-
cio de se non malo; in materia tamen lubrica
id valde est periculosum, eò quòd delectatio
circa modum tunc facilè transeat in ipsum ob-
jectum ob nimiam naturæ vitiatæ in ejusmodi
objecta propensionem; signum autem, quòd
quis non circa modum vel artificium turpis v. g.
cantilenæ vel discursus, sed circa rem ipsam
delectetur, est, si idem modus & artificium re-
pertum in re honesta eundem non oblectat.

3. Est delectatio circa ipsum objectum ma-
lum, ut si quis sibi complaceat in furto, forni-
catione, mendacio, &c. hæc delectatio semper
est mala, & pro qualitate objecti mortale vel
veniale peccatum. *D. Th. 1. 2. q. 74. a. 8. &*
Ratio est, quòd actus voluntatis specificentur
ab objecto, ergo si objectum delectans sit mor-
taliter vel venialiter malum, etiam voluntaria
delectatio erit talis.

De IV. Affectus efficax voluntatis habet om- 4
nem malitiam, quam cognoscitur habere ob-
jectum volitum, v. g. quis intendit vel propo-
nit furari rem sacram è loco sacro, admittit ma-
litiã furti & duplicis sacrilegii; qui seriò de-
siderat,

siderat, concupiscit, vel intendit fornicari cum persona conjugata, consanguinea, &c. præter fornicationem contrahit malitiam adulterii, incestus &c. Ratio est, quòd affectus efficax tendat in rem, prout à parte rei est consequibilis vel factibilis, ergo attrahit totam malitiam, quæ objecto à parte rei inesse cognoscitur: idem est, si quis gaudeat, delectetur vel gloriatur de re illicita jam patrata; ideòque non sufficit in confessione dicere: gavisus & gloriatus fui de peccato olim commissio, sed debet exprimi species peccati, de quo quis fuit gavisus vel gloriatus, dicendo v. g. gavisus vel gloriatus fui de adulterio, de incestu, de furto rei sacræ. Est communis cum Sporer in Decal. t. 6. c. 6. num. 18. Dixi: de re illicita; nam si quis tantum gloriatur vel delectetur de modo, vel artificio peccati præteriti, tenenda sunt, quæ dixi sup. num. 3.

Econtra affectus inefficax vel delectatio morosa non circa peccatum jam patratum, sed circa objectum delectabile prohibitum, tantum contrahit illam malitiam, à cujus delectabilitate voluntas movetur; potest autem fieri, ut voluntas moveatur à delectabilitate, v. g. copulæ vel formositatis, vel non moveatur, sed potius retrahatur à circumstantia matrimonii, consanguinitatis vel voti, quamvis cognoscat hanc in objecto reperiri, ideòque malitia talis circumstantiæ tunc non contrahitur, & in confessione sufficit dicere: semel me oblectavi in fornicatione cogitata; non exprimendo circumstantiam consanguinitatis; secus si ipsa circumstantia simul oblectasset. Azor l. 4. c. 6. q. 3. Vasq. d. 112. Laym. hic c. 6. num. 15. La Croix L. 6. p. 2. num. 1024. Circumstantia personæ peccantis semper refun-

refun-

refundit suam malitiam, etiam in actus simplicis complacentiæ vel delectationis morosæ, hinc Sacerdos vel Religiosus oblectans se in cogitatione turpi semper admittit sacrilegium, quia ejusmodi circumstantia cohæret personæ peccanti, & exercitè saltem cognoscitur.

QUÆR. II. Quid circa desideria conditionata rei illicitæ?

R. Jam dixi desideria absoluta & efficacia, id est, quæ sunt conjuncta cum voluntate vel proposito exequendi rem illicitam, attrahere omnem malitiam actûs exercendi: circa desideria, affectus & velleitates conditionatas tenenda sunt sequentia.

I. Velle aliquid sub conditione auferente omnem malitiam actûs per intellectum propositi non est peccatum saltem mortale, idque tam in prohibitis jure positivo, ut: *Vellem hodie laborare, si non esset dies festus; vellem comedere carnes, si non esset prohibitum*: quàm in iis, quæ sunt jure naturæ prohibita, sed tamen in certo statu vel circumstantiis honesta & licita, v. g. *vellem tollere alterius bovem, si Deus mihi eum donaret; vellem occidere furem, si essem Judex; vellem habere proprium, si non essem Religiosus; vellem hanc cognoscere, si essem ejus maritus.* Vasq. d. 110. c. 2. Laym. num. 10. Ratio est, quia ejusmodi objecta non desiderantur absolutè & efficaciter, sed tantùm in eo statu, in quo sunt bona & honesta. Dixi: non esse saltem mortale, quia ejusmodi affectus plerumque sunt otiosi & venialiter mali, & ut inquit Cajet. fatua & diabolica tentatio ad peccandum, idque vel maximè in materia luxuriæ, in qua facilè intercurrit actualis delectatio circa objectum turpe conditionatè

volitum, quæ in non conjugatis semper est mortale.

7. 2. Desideria conditionata & quæcunque velleitates sub conditione non auferente malitiam, v. g. *vellem comedere carnes, si haberem, si Superior non adesset, &c.* in materia gravi semper sunt mortale: idem est, si velleitas sit circa objectum in nulla circumstantia licitum, ut: *Vellem adulterari, pejerare, blasphemare, si non esset prohibitum; vellem me vindicare, si essem iudex vel magnus Princeps.* Ratio est: tum quòd eiusmodi conditio malitiam reverà non auferat; tum quòd hoc sit optare, ut ordo & Lex naturæ immutetur, quod pejus est, quàm velle fornicari. *Laym. l. c.* Si verò id non fiat ex affectu in rem ipsam, sed tantùm animo manifestandi naturæ corruptæ propensionem, nisi Lex eam coërceret, peccatum non est.

8. Quæres. III. Quid in specie circa cogitationes & affectus venereos?

ꝛ. I. Quamvis ex justa causa, v. g. animo studendi, docendi, dolendi licitum sit admittere speculationes vel cogitationes de rebus turpibus, præsertim si id fiat animo per orationem & firmum propositum præmunito, eas tamen admittere ex sola curiositate vel otio circa objecta valde turpia multùm provocantia ad motus vel delectationes turpes est mortale ob periculum consensùs & complacentiæ, neque datur hic parvitas materiæ, ut dicam *Cas. 11. n. 3.*

ꝛ. II. Omnis voluntaria delectatio venerea est mortaliter mala, non tantùm ea, quæ fit in corpore cum commotione spirituum genitalium, & vocatur carnalis; sed etiam merè spiritualis, quæ est in sola voluntate circa objectum turpe absque

que

que motu in corpore; est communis cum *S. Thom.* 1. 2. q. 74. a. 8. & Ratio est 1. quia delectatio sumit malitiam ab objecto, sed objectum est graviter malum, non enim hic datur parvitas materiæ, ergo. 2. Quamvis in delectatione turpi merè spirituali per accidens non oriatur commotio turpis, tamen ponitur id, quod de se est causativum talis motûs, ergo peccatur mortaliter. 3. Si delectatio esset mortaliter mala tantum ratione commotionis, ergo, si in delectatione circa fornicationem oriatur major commotio, quàm in delectatione circa Sodomiam; majus peccatum erit delectari in fornicatione, quàm Sodomia, quod est absolum à recta ratione.

¶ III. Qui advertit in se exurgere cogitationem, delectationem, affectum vel motum turpem, tenetur ad minus elicere simplicem displicentiam, & cogitationes seu animum aliò divertere, & quamvis circa furtum & similia possit se fortè quis habere negativè, neque complacentiam, neque displicentiam eliciendo; id tamen locum non habet in materia venerea. Ratio est: quòd voluntas naturali inclinatione vehementissimè propendeat in actus venereos, ergo circa eos sibi propositos non potest diu manere suspensa, & si non statim eliciat simplicem saltem displicentiam, vel animum ad alia diverstat, erit periculum prolabendi in complacentiam, quale periculum non semper est in aliis materiis: nec sufficit, ut plures volunt, ejusmodi motus contemnere, & in animi constantia confidere; nam non apparet, quomodo ejusmodi contemptus vel animi confidentia removeat omne consentiendi periculum, nisi elicia-

tur aliqua saltem displicentia, & animus aliò convertatur; & talem animi conversionem ad alia præsertim grata, sed honesta objecta esse tutissimum remedium contra tentationes luxuriæ, docent omnes Ascetæ & ipsa experientia. Plerumque tamen non est obligatio ad remedia extraordinaria, disciplinas, cilicia, jejunia, &c. quia tentationes plerumque vinci possunt per alia media, scilicet per dictam animi aversionem, per orationem, per repetita sæpè proposita, occasionum fugam, &c. Dixi *plerumque*, quia, si periculum formalis consensûs aliter tolli non posset, quævis media etiam durissima adhibenda forent, quia talis consensus est intrinsecè malus, ideòque ad eum præcavendum omnia possibile media erunt adhibenda. De actibus externis luxuriæ dicam *Cas. 11. num. 3.*

10. *R.* IV. Delectationes morosæ turpes tunc specie distinguuntur, quando habent objecta in genere moris notabiliter distincta: hinc, si semel delectatus es pollutione, semel fornicatione, semel Sodomîâ, semel tactu turpi, semel aspectu, distinctas specie malitias contraxisti, quia hi actus habent objecta & delectabilitates diversas, ideo non satisfacis dicendo: ter delectavi me in objecto turpi, sed addere debes species infimas, dicendo: semel morosè delectavi me in tactu turpi, semel in aspectu, in imaginata pollutione, fornicatione, Sodomia, &c. Imò addere debes, an delectatio fuerit circa tactum, aspectum, &c. cum simili sexu, an cum diverso, quia hi actus specie distinguuntur, cum sint ejusdem naturæ cum actibus perfectis sive consummatis, ad quos referuntur. Non tamen opus est exprimere commotionem genitalium, si quæ secuta est, cum enim

enim

enim illa connaturaliter semper comitetur delectationem internam, satis intelligitur expressâ delectatione internâ; econtrâ si sequatur tactus, pollutio vel periculum pollutionis, hæc exprimi debent; quia, cum hæc possint non sequi, non intelliguntur explicato solo actu interno.

R. V. Desideria turpiter aspiciendi, tangendi, fornicandi distinguuntur specie non tantum à morosa delectatione de illis objectis, sed etiam singula ab invicem, quia tendunt in ista objecta prout à parte rei ponenda; sed, si à parte rei ponerentur, distinguerentur specie, uti patet, ergo. Hinc non sufficit dicere in Confessione: ter desideravi aliquid turpe, sed dicere debet: semel desideravi aspicere, semel tangere, semel fornicari: item si semel se oblectavit in fornicatione, & semel desideravit, malè fatetur, si dicat, se bis habuisse cogitationem turpem, sed dicere debet: semel oblectatus sum in fornicatione, & semel desideravi.

Ex his patet nunquam ritè fieri Confessionem, si dicatur: me oblectavi cogitationibus obscœnis, habui cogitationes turpes vel venereas, &c. quod tamen obvium est tam inter doctos, quàm indoctos; præterquam enim, quòd addi debeat, an fuerint desideria, an solum cogitationes morosæ seu affectus inefficaces, etiam semper exprimi debent objecta, circa quæ illæ cogitationes versabantur, à quibus & delectabilitatem trahebant; si enim hæc objecta sint in se & sua malitia specie morali distincta, etiam cogitationes (sive efficaces, sive inefficaces) circa ea versantes sunt specie distincta peccata, cum omnem malitiam suam sumant ab objectis; & sicut quis malè confiteretur, dicendo: feci opera tur-

pia, sic pariter dicendo: habui cogitationes turpes. An verò omnes circumstantiæ objecti, scilicet personæ consanguinitas, votum, &c. exprimi debeant, dixi suprâ n. 5. nec hîc propriè attingitur; quia omnes circumstantiæ non habent specialem delectabilitatem, à qua voluntas semper moveatur, qualem tamen habent objecta directa enumerata, tactus, aspectus, fornicatio, Sodomia, bestialitas, &c. Resolutio casûs patet ex dictis.

C A S U S X.

De peccato mortali & veniali.

KRantius dubitat. 1. *Quid sit mortale, veniale?* 2. *Qualiter mortale possit fieri veniale.* 3. *Quid de veniali & parato vitare sola mortalia.* 4.-5. *Qualiter veniale per accidens fiat mortale; & quid de contemnente rem preceptam velut levem, imprudenter impositam.* 6. *Quid de contemptu formali?* 7. *An sub mortali præcipi possit res levis?* 8. *Quid de Religioso, qui suo exemplo alios pertrahit ad fractionem disciplina?* Pro resolut.

- I. QUÆR. I. Quid circa peccatum mortale?
- R. *Sequentia.* 1. Certum est omnia peccata non esse æqualia, dicitur enim Joannis 19. *Qui me tradidit tibi, majus peccatum habet*: pariter fide certum est dari peccata mortalia, nam homo per malitiam occidit animam suam. Sap. 26. *Stipendium peccati mors.* Rom. 6.
2. Mortale peccatum est, quod ob suâ deformitatem solvit cum Deo amicitiam, mereturque
- pos-

pœnam æternam: vocatur mortale, quia adfert animæ mortem spiritualem, tollendo scilicet gratiam sanctificantem, quæ est radix vitæ supernaturalis. Veniale non tollit amicitiam cum Deo, sed tantum imminuit fervorem charitatis, mereturque solum pœnam temporalem.

3. Utrumque potest esse tale vel ex genere suo, vel per accidens; *mortale ex genere suo* dicitur, quod manens intra limites sui objecti, non transeundo ad aliam specie malitiam, potest esse mortale, v. g. furtum in ratione furti potest esse mortale, quamvis ratione loci vel rei sacræ non assumat speciem sacrilegii, vel ratione violentiæ, speciem rapinæ: *Veniale ex genere suo* est, quod intrâ suam speciem non potest fieri mortale, sic mendacium semper est veniale, nisi ratione damni proximo illati, vel ratione appositi juramenti, vel alterius circumstantiæ transeat ad aliam speciem: idem dicendum est de vana cogitatione, verbo otioso, excessu in cibo, potu, usu conjugii, ira, timore, tristitia, appetitu pecuniæ, honoris, laudis, quæ omnia ex genere suo sunt tantum venialia.

4. Mortale ex genere suo potest fieri veniale ^{2a} per accidens tribus modis: 1. Ex conscientia erronea, quâ quis invincibiliter judicat esse veniale, quod de se est mortale. 2. Ex imperfectiõne actûs, si scilicet intellectus non perfectè advertat gravem malitiam, vel voluntas perfectè non consentiat. Signa imperfecti consensûs deducuntur præc. num. 1. 3. Si materia secundum se & circumstantias considerata sit & maneat simpliciter quid leve, dixi, si secundum se & omnes circumstantias maneat quid leve, nam fieri potest, ut materia secundum se levis, ex circumstan-

stan-

stantiis & sine à Superiore intento, ad quem notabiliter conducit, fiat quid grave: sic intrare in alterius cubiculum, scribere occultè literas, acceptare, vel donare aliquid leve sine consensu Superiorum, frangere silentium, citra necessitatem bibere in domibus sæcularium, vel extra horam prandii, in se sunt quid leve, si tamen hic & nunc multum conducant ad destructionem disciplinæ religiosæ, ad causanda pericula & scandala, sunt materia gravis & per consequens Superior ea sub mortali, aut etiam sub gravi pœna, v. g. excommunicationis, suspensionis, vel etiam sub formali obedientia prohibere potest. *March. Tamb. lib. 1. in decal. c. 1. §. 3. à num. 18.* Nec obstat, quòd in particulari casu respectu hujus personæ non sit proximum, vel ullum omnino periculum peccati, vel scandali; nam lex non attendit periculum hujus vel illius in particulari, sed periculum communitatis.

5. QUÆR. II. Quid circa peccatum veniale?

R. 1. Dari peccata venialia, & amicitiam cum Deo non solventia definivit *Trid. sess. 6. c. 7. §. 25.* De his dicitur *Prov. 24. Septies in die cadit justus; & Jac. 3. In multis offendimus omnes.*

2. Quamvis venialia utcumque multiplicata non adæquent vel unum mortale, ut habet communis cum *D. Thom. 1. 2. q. 88. a. 4.* eò quòd mortale sit altioris ordinis, tamen venialia multum disponere ad mortalia certum est: juxta illud *Eccl. 19. Qui spernit modica, paulatim decidet.* Minuunt enim fervorem charitatis & abundantiam auxiliorum supernaturalium ad superandas tentationes, & difficultates occurren-

tes

tes in observantia mandatorum, ac voluntatem proclivem reddunt ad peccata etiam graviora, vel maximè tunc, si mortale & veniale versentur circa idem objectum, nam experientia constat eos, qui assuescunt parvis furtis, paulatim prouere in majora. Hinc *Sanct. Laym. hic c. 5.* docent eum peccare mortaliter, qui paratus est vitare sola mortalia, & admittere quævis venialia hinc & nunc occurrentia, eò quòd exponat se periculo peccandi mortaliter: id tamen non universaliter, sed tunc tantùm verum esse arbitror, quando venialia sunt proxima, vel probabilis dispositio ad mortale, ut si quis ex proposito admittat quasvis confabulationes turpes, conversationes, tactus, aspectus etiam tantùm venialiter malos, aut si religiosus nollet facere nisi ea, quæ à Superiore vel Regula sub mortali præcipiuntur, *Sanct. lib. 6. mor. c. 4. num. 20. Sporer c. 5. num. 43.* quia tunc est periculum peccati gravis, scandali aut damni in disciplina. *V. cas. 64. num. 3.*

3. Peccatum veniale ex genere suo quinque 4.
 præcipuè modis potest per accidens fieri mortale. 1. Ratione finis vel effectûs mortaliter mali, ut si quis per ornatum superfluum intendat allucere ad adulterium; aut ex levi furto prævideat orituras gravissimas suspiciones, odia, rixas, &c. 2. Si quis in peccato veniali ponat finem suum ultimum, quod tum fit, quando quis mavult Deum offendere graviter, v. g. die festo negligere Sacrum, quàm ab otioso colloquio, vel lusu venialiter malo desistere. 3. Ratione scandali, si per peccatum veniale quis exponat proximum probabili periculo peccati mortalis. 4. Ratione proprii periculi; ut si quis per verba turpia,

pia, vel familiarem conversationem se exponat periculo delectationis venereæ. 5. Ratione contemptus formalis, qui tunc est, quando quis ideo venialiter peccat, ut significet, se nihili facere auctoritatem præcipientis, vel ideo facit, aut omittit aliquid, quia id præceptum aut prohibitum est, aut quia ex affectu indignationis, aut superbiæ se non vult subicere Superiori, vel ejus legi; hic contemptus est actus specialis inobedientiæ, sicut enim, qui ideo aliquid facit, quia præceptum est, exercet specialem obedientiam, sic ille, qui ideo non facit, quia præceptum est, admittit factum specialis inobedientiæ, quæ non tantum in Legislatorem humanum, sed & in ipsum Deum est gravissima injuria. *Communis cum S. Thom.* Non est enim potestas nisi à Deo, itaque, qui resistit (resistit autem vel maximè contemnens) Dei ordinationi resistit, qui autem resistunt, ipsi sibi damnationem acquirunt. Rom. 13. Ex præmissis.

5. *Deduces seqq.* 1. Qui agnoscit auctoritatem Superioris, sed tantum parvi pendit, vel negligit ipsam materiam sub veniali præceptam tanquam inutilem, vanam, levem, imprudenter impositam, non habet contemptum formalem, sed materialem, ideoque per se tantum peccat venialiter, ut cum communi docet *Less. L. 1. c. 46.* Hoc tamen intellige respectu præcepti vel consilii humani; nam materiam à Deo suam, vel sub veniali præceptam spernere vel negligere tanquam inutilem, vanam, imprudenter præscriptam, est gravissima in Deum irreverentia; Aliud est, si quis rem aliquam levem à Deo prohibitam, v. g. officiosum mendacium ideo admittere parvi pendat, quia levis est, & non gra-
vis

vis Dei offensa, tunc enim tantum peccabit venialiter, quia non contemnitur DEUS, sed res levis non nisi remotissime in DEUM redundans.

Laym. c. 7. n. 6. Tamb. sup. §. 4. n. 8.

2. Si Religiosus etiam purum monitum sui Superioris formaliter contemnat, seu ideò respuat aut negligat, quia ex perversione, superbia vel alia passione se non vult subicere Superiori, vel ideò studiosè rejiciat, quia Superior mandavit, peccat mortaliter ob gravem in Superiorem irreverentiam, & ideò, si quis ex formali contemptu infringat præceptum grave, v. g. jejunium, admittit distinctas specie malitias necessariò in confessione explicandas, per consequens non satis erit dicere: fregi jejunium, sed dici debet: fregi jejunium in contemptum Superioris.

3. Superiorem præcipere posse sub mortali materiam de se levem, si relata ad bonum commune, ad evitanda scandala, pericula, diffamationes sit necessaria, aut valde utilis, & per consequens materia gravis, constat ex *num. 2.* ideòque quilibet subditus in particulari, etiamsi respectu suò non sit periculum, tenebitur sub mortali tali legi se submittere.

4. Religiosus suo exemplo alios pertrahens ad fractionem disciplinæ, si id fiat unâ alterâve vice, & in re saltem non graviter obligante, non peccat mortaliter; si autem id faciat promiscuè, aut toties, ut disciplina notabiliter corruat, & à pluribus non observetur, etiamsi res secundum se videatur parva, v. g. extrahoraria confa-

bulatio, compotatio, tunc peccat

mortaliter ratione spiritualis

damni, quod infert

disciplinæ.

CASUS

CASUS XI.

De peccatis capitalibus in genere,
& de superbia, avaritia, luxu-
ria in specie.

L Ampridius 1. *Se aliis verbo, facto præfert, dona divina & fortunas sue attribuit industria.* 2. *Pecunia nimium afficitur.* 3. *Minores luxurias veniale reputat.* 4. *Retrahit se à copula excepta cum virgine, filia confessionis, Judea, &c.* 5. *Personas fatuas, ebrias, dormientes & vigilantes non clamantes opprimit.* 6. *Coit cum aliena sponsa, vel sibi imaginatur alienam.* 7. *Turpia exercet cum sorore, affine, adoptata, vel ex baptismo suscepta.* 8. *Cum persona sacra in cœmeterio, quam novit à Confessario esse sollicitatam.* 9. *Per medicinas foetum & semen expellere nititur.* 10. 11. *Variis modis exponit se periculo pollutionis, &c.* 12.-13. *Pollutionem exortam non reprimit; optat, ut eveniat in somno, & de ea gaudet.* 14. *In confessione non explicat, an se polluerit cum imaginatione vel desiderio adulterii, incestus, &c. neque cum quibus personis vel instrumentis.* 15. *Congreditur non servato vase, sexu aut specie.* 16. *Cum statua, cum demone sub forma hominis, bestia, &c.* 17.-18. *Turpia audire, legere, cantare, dona amatoria, oscula, aspectus, tactus hominum & brutorum vix pro peccatis reputat.* Resolutio constabit ex seqq.

QUÆR. I. Quot & quæ sint peccata capitalia?

R. Sunt

R. Sunt 7. *Superbia, Avaritia, Luxuria, Invidia, Gula, Ira, Acedia*. Dicuntur capitalia, quia ex eis tanquam ex capite seu fonte omnia peccata dimanant. De tribus primis agendum est in casu præsentè, & de reliquis in seq.

QUÆR. II. Quid sit superbia, & quæ ejus filia?

R. 1. *Superbia* est appetitus inordinatus propriæ excellentiæ, quo quis in donis naturalibus vel supernaturalibus vult excellere vel eminere super alios; est ex genere suo peccatum veniale, sæpius tamen per accidens fit mortale, ut si jungatur cum contemptu Dei, eò quòd quis velit excellere super Deum, ut Lucifer; vel æstimet aut saltem velit videri habere sua talenta vel dona non à Deo, sed à suo merito, industria, ingenio; &c. aut jungatur cum gravi damno, scandalo vel contemptu proximi.

R. 2. *Superbia* plures habet filias, nam, si quis inordinatè appetat aliis manifestari propriam excellentiam, vocatur *vanagloria*; & si manifestatio fiat per verba, dicitur *jactantia*; si per facta, *ostentatio*; si per aggressionem operis vires excedentis, *presumptio*; si ostentetur per falsa & ficta signa, est *hypocrisis*. Si quærat excellentiam in honoribus vel dignitatibus non debitis vel debito majoribus, *ambitio*. Dixi appetitus inordinatus, nam velle excellere secundum se est indifferens, & si fiat ex honesta causa, v. g. ad Dei gloriam, proximi salutem, aut tuendam propriam famam, potest esse honestum & meritorium: igitur, ut appetitus excellentiæ sit propriè *superbia*, debet ordinari ad propriam complacentiam.

QUÆR. III. Quid & quale peccatum sit avaritia? H R. Est

R. D. *Jansen Theol. Moral. Tom. I.*

R. Est inordinatus appetitus bonorum temporalium, seu immoderatus amor, cura & sollicitudo ea acquirendi, conservandi vel augendi; per se est tantum veniale, fit per accidens mortale, si impediatur eleemosynam urgente gravi precepto, solutionem debiti, vel observationem alterius precepti graviter obligantis. Filiae ejus sunt fraus, violentia, proditio, furtum, perfidia, oppressio pauperum, uno verbo omnis injustitia, nam *avarus nihil scelestius, & nihil iniquius, quam amare pecuniam.* Eccl. 10.

3. QUÆR. IV. Quid & quotuplex sit luxuria?

R. 1. Est inordinatus appetitus delectationis veneræ, quæ fit cum commotione spirituum generationi subservientium circa partes corporis genitales: est semper peccatum mortale, non tantum quoad illicitam effusionem seminis, sed etiam quoad quamcunque delectationem voluntariè admissam, hic enim non datur parvitas materiæ, ut habet *communis*, & ratio est: quia quævis oblectatio venerea est excitativa spirituum genitalium, ideòque ex natura sua tendit ad expulsionem seminis, estque aliqua ipsius inchoatio continuo disponens ad majorem & majorem delectationem: Dico *venerea*, quia delectatio merè sensualis, quæ oritur ex proportione rei tactæ ad organum tactûs sine commotione spirituum venerorum, ex genere suo est tantum veniale, ut si quis attingat alterius manus, faciem, vel attrectet & osculetur infantem propter delectationem in teneritudine & molliæ carnis infantilis, secluso periculo delectationis veneræ.

R. 2. *Species luxuria* aliæ sunt naturales, in quibus scilicet servantur conditiones à natura institutæ,

stitutæ, putà diversitas sexûs, vas debitum, & identitas speciei; quales sunt fornicatio, stuprum, adulterium, incestus, &c. aliæ sunt innaturales, seu contra naturam, in quibus sexus, vas, vel species debita non servatur, ut pollutio, sodomia, bestialitas.

3. *Fornicatio* est concubitus personæ solutæ cum soluta; soluta dicitur, quæ nec matrimonio, nec voto continentiae est astricta: est intrinsecè mala & peccatum mortale, ut certum est ex Concilio Vienn. Florent. & S. Script. Ephes. 5. *Omnis fornicator aut immundus non habet hereditatem in regno Dei*; ideoq; Inn. XI. meritò damnavit hanc 48. prop. *Tam clarum videtur fornicationem secundum se nullam involvere malitiam, & solum esse malam, quia interdicta, ut contrarium omninò rationi dissonum videatur.* Per sæpe habet adjunctas alias malitias, ut.

1. Si non servetur debitus modus & situs, quod citra periculum pollutionis est tantum veniale.

2. Si quis cœptâ copulâ se retrahat ad impediendam generationem prolis, triplicem admittit malitiam specialiter explicandam, scilicet fornicationem inchoatam, mollitiem consummatam, & intentionem positivè impediendi prolem: qui verò pœnitentiâ ductus se retrahit, & sic in se & in alio pollutionem permittit, non peccat; potest enim & debet se retrahendo peccatum cœptum non continuare.

3. Eunuchus habens copulam tenetur suum statum confessario exprimere, cum enim non habeat verum semen, inutiliter provocat semen fœminæ.

4. Fornicatio prima juxta *D. Th.* distinguitur

specie à sequentibus, quia specialiter opponitur virginitati; at communior docet non distingui, ideoque non teneris in confessione exprimere, an tu, vel illa, cum qua peccasti, fuerit virgo, nisi usus fueris vi vel dolo; quia utrobique est eadem malitia; utraque sententia est tuta, & practicè probabilis, *Lugo, Dicast. d. 9. à n. 427.*

5. Fornicatio cum filia confessionis per se non importat novam malitiam, nisi Confessarius in Sacramento, vel ejus occasione (eò quòd ex confessione advertit eam ad peccandum facilem) sollicitet, vel familiaritè agere incipiat, aut illum in finem munus Confessarii assumat, tunc enim accedet species sacrilegii in confessione explicanda; quia fit gravis irreverentia Sacramento, *Vasq. Bonac. Dicast. Dian. p. 1. t. 7. R. 12.* Qualiter peccet, & se explicare debeat, qui alium ad fornicandum inducit, dicam *cas. 19.*

6. Fornicatio cum infideli non habet malitiam specialem saltem gravem, & necessariò explicandam, quia non satis apparet, unde hæc desumi debeat, & quamvis Ecclesia in reverentiam Fidei & Baptismi prohibuerit cum infidelibus matrimonium, nullibi tamen prohibuit fornicationem, & in odiosis non est facienda extensio: in matrimonio est alia ratio prohibendi, scilicet periculum perversionis propriæ, vel prolium ob individuam vitæ societatem, quòd locum non habet in fornicatione.

7. Concubinitus est continuata fornicatio cum eadem; non superaddit novam malitiæ speciem; per accidens tamen est plerumq; obligatio eam circumstantiam explicandi in confessione, vel ratione scandali, vel ratione consuetudinis & occasionis proximæ, de quibus necessariò

fariò

ariò debet judicare posse Confessarius. *V. Cas.*
98. 9. 5. & 6. ubi plura dicam de concubinariis,
 consuetudinariis & in periculo proximo consti-
 tutis.

R. 4. Stuprum est copula fœminæ violenter
 illata : malitiæ fornicationis superaddit gravissi-
 mam injustitiam & injuriam personæ oppressæ
 illatam ; qualem etiam committit , qui cogno-
 scit personam fatuam , ebriam vel dormientem
 sine prævio ebriæ vel dormientis consensu ; huc
 reducitur raptus seu violenta abductio perso-
 næ in ordine ad complendam libidinem vel
 contrahendum matrimonium ; fœmina oppressa
 tenetur omni modo conari , ut semen non reci-
 piam , item clamare , si utiliter possit absque pe-
 riculo vitæ vel gravis infamiæ , aliàs enim co-
 operatur alterius peccato , quamvis in delecta-
 tionem carnalem fortè non consentiat , quod
 rarò continget , nisi se pro possibili defendat , &
 obfirmatum fervet animum non consentiendi.
 Si consentiat virgo , non est propriè stuprum sal-
 tem in ordine ad Confessionem , quia volenti
 non fit injuria. Si fraude , v. g. per falsam magnæ
 dotis aut matrimonii promissionem , item si
 gravi metu etiam reverentiali fuit ad copulam
 inducta , adhuc est stuprum in Confessione ex-
 plicandum ; quia , quamvis ipsa peccet consen-
 tiendo , tamen ille consensus extortus fuit per
 gravem injuriam , putà injustum metum vel frau-
 dem. Idem dicendum est de adolescente , qui per
 vim , metum aut fraudem ad turpia inductus
 fuit. De raptu fœminæ dicam *Cas. 110. 9. 3.*

R. 5. Adulterium est violatio alieni tori , pec-
 catum gravissimum contra præceptum 6. & 9.
 Decalogi. Aliud vocatur *reale* , estque ipse con-

H ;

cubitus

cubitus cum non sua ; si uterque sit alterius tori , erit adulterium duplex in Confessione explicandum. Idque tenet, etiamsi altera conjux consentiat , uti certum est ex prop. § 0. ab Inn. XI. damnata ; *copula cum conjugata consentiente marito non est adulterium*. Ratio est , quod conjuges in hoc non possint validè & efficaciter juri suo renunciare , sicut non possunt renunciare statui matrimoniali , &c. ad quid autem teneatur adulter vel adultera , si proles nata fuerit , dicam *Cas. 43. n. 18.* Sed quid , si post contracta sponsalia sponsus vel sponsa carnale commercium habeat cum alio vel alia ? *R.* Plures id simplicem fornicationem reputant , quia per sponsalia nondum traditum est jus in corpora ; sed dicendum est præter fornicationem admitti injustitiam , specialiter in Confessione exprimendam , nam quamvis sponsalia non dent jus in re , dant tamen jus ad rem ; & per sponsalia implicitè spondent abstinere ab alieno concubitu , & ita habet communis sensus , ergo parti innocenti fit injuria.

Adulterium mentale est , quando conjux desiderat vel concupiscit alienum vel alienam : Si morosè delectetur de copula imaginata cum non suo , *Vasq.* dicit addi novam speciem contra fidem matrimonii , quia circumstantia tenens se ex parte personæ peccantis refundit malitiam suam etiam in delectationes morosas ; ideo enim omnis morosa delectatio venerea in Religioso vel Sacerdote habet speciem sacrilegii , ergo in conjugato est contra fidem & statum matrimonii. Econtra *Hurtado* putat non peccare contra fidem matrimonii , quæ tantum obligat ad non locandum corpus alteri , non verò mentem. Uterque , ut vides , probabiliter.

Ar. 6. *Incestus* est peccatum luxuriæ exercitum 7o. inter personas conjunctas sive per copulam, sive per tactus, oscula impudica, &c. Ideoque in Confessione non sufficit dicere: turpiter tetigi, osculatus sum, &c. sed addi debet, personam consanguineam. Insuper circa peccatum incestus notanda sunt seqq.

1. Conjunctio est quadruplex, prima oritur ex sanguine, & dicitur *consanguinitas*, hæc peccatis luxuriæ superaddit malitiam incestus probabiliter inter omnes. asc. & descendentes, & inter collaterales usque ad 4. gradum inclusivè. Secunda oritur ex copula carnali, & dicitur *affinitas*, hæc ex copula maritali & licita superaddit malitiam incestus usque ad 4. gradum, ex illicita usque ad secundum inclusivè. Tertia provenit ex adoptione perfecta, & vocatur *conjunctio legalis*. Quarta oritur ex Sacramento Baptismi & Confirmationis, ideoque vocatur *conjunctio spiritualis*; hæc omnes conjunctiones superaddunt peccatis luxuriæ malitiam incestus respectu omnium personarum, inter quas vel jure naturæ, vel ex lege Ecclesiæ prohibetur matrimonium, hinc etiam, qui peccat cum sorore sponsæ suæ, incestum committit, quia inter hos prohibetur matrimonium & copula, & statuitur impedimentum publicæ honestatis ob reverentiam conjunctis debitam; econtrà si fornicatus cum Caja, postea forniceris cum Cajæ consanguinea in tertio gradu, non committis incestum, quia ex copula fornicaria non oritur impedimentum, nisi ad secundum gradum. *Lugo, Oviedo, Sanch. de matr. t. 7. d. 67.*

2. Quò gradus est proximior, eò incestus est gravior, & quamvis probabile sit omnes ince-

stus inter consanguineos, affines & conjunctos legaliter in quocunque gradu esse ejusdem speciei; eò quòd videantur prohiberi ex eodem motivo reverentiæ personis conjunctis debitæ, & per consequens non esse opus exprimere, an cum consanguinea vel affine, aut in quo gradu incestum commiseris; probabiliùs tamen explicandus est in affinitate gradus primus, in consanguinitate primus & secundus, quia in his gradibus malitia est saltem notabiliter major, si non specie distincta, quia longè alia reverentia debita est matri & sorori, quàm remotioribus consanguineis; & longè scèdior est matris & sororis, quàm aliarum violatio, & primus gradus jure naturæ dirimit matrimonium, non ita alii. Ideòque ad minus moraliter mutatur species secundùm dicenda *Cas. 97. num. 20.*

3. Distinctè explicandus est incestus spiritualis, utpote specie distinctus ab aliis incestibus, prohibetur enim ex distincto motivo, scilicet in reverentiam Sacramenti Baptismatis vel Confirmationis, ideòque adjunctam habet malitiam sacrilegii; non tamen opus est dicere, an cognatio orta sit ratione Baptismi, an Confirmationis, neque an peccaveris cum filia Baptismi, an eum ejus matre; quia cum sit contra eandem reverentiam debitam personis ratione Sacramenti conjunctis, manet eadem species malitiæ. *Sanch. d. 5. n. 9.*

3. *§. 7. Sacrilegium* in materia luxuriæ committitur dupliciter.

1. Per violationem voti continentiæ, sive in se, sive in alio: quocum venerè peccatur, nec opus est exprimere, an votum sit solenne, an simplex, an peccans sit Subdiaconus, an Sacerdos, Episcopus vel

vel

vel Religiosus, *Sanch. Dicast. à n. 306. Steph. t. 1. d. 5. n. 58.* Quia his omnibus prohibetur luxuria ex eodem motivo voti. Si Religiosus vel voto astrictus peccet cum Religiosa, vel voto astricta, duplex uterque sacrilegium admittit in confessione explicandum, quia uterque violat votum in se, & in alio. Sacerdos inducens personam laicam, ut in se vel cum tertio impudica exerceat, non peccat contra votum, nec opus est in confessione exprimere, se esse in sacris, sed satis est, si dicat: se personam liberam ad tale, vel tale peccatum induxisse, quia non vovit castitatem alienam, sed propriam. Econtra laica patiens tactus impudicos à Sacerdote vel eos suadens committit sacrilegium in confessione exprimendum, Ratio est, quia patiendo physicè, suadendo moraliter concurrat, & cooperatur sacrilegio Sacerdotis. Sed quid si Sacerdos stolâ vel albâ indutus agat turpia? &c. Probabilius committere sacrilegium, quia illa irreverentia sacris & benedictis vestibus illata, redundat in injuriam Sacramenti, ad quod ordinantur: aliud est de eo, qui fornicatur habens Scapulare benedictum, agnum Dei, vel reliquias ad collum, quia communiter non censetur illis injuria fieri saltem gravis, nisi fieret in contemptum.

2dò. Committitur sacrilegium per voluntariam effusionem seminis in loco sacro, id est, in templo, sacello, vel cœmeterio ab Episcopo consecratis vel benedictis; excipiunt AA. communiter actum conjugalem à conjugibus in loco S. diu inclusis ex necessitate, ad evitandum periculum incontinentiæ, exercitum. Huc reducitur sollicitatio ad turpia facta in confessionali, vel intuitu confessionis etiam non secutæ vel

tantum simulatae, quae est gravissimum sacrilegium contra reverentiam Sacramenti sub gravissimis poenis à Pio IV. & Gregor. XV. prohibita obligans sollicitatos sub excommunicatione ad denunciandos Episcopo sollicitatores. Sed has Constitutiones sub tanto rigore apud Germanos non esse receptas testatur *Spor. Theol. sacr. p. 4. c. 3. n. 622.* Si mulier dicat se ab alio Confessario fuisse sollicitatam, merito monet *Henno*, quòd Confessarius non facile debeat in se suscipere onus denunciationis, quia mulieres quandoque ex invidia, ira aut alia passione ipsis non insolita quaerunt perdere viros honestissimos.

9. & 8. *Pollutio* seu mollities est effusio seminis extra concubitum, circa hanc tenenda sunt sequentia:

1. Nullo casu, nequidem ad servandam vitam licitum est per quamcunque causam quaerere, intendere vel procurare pollutionem, & sic quaesita vel intenta est peccatum mortale contra naturam, habet enim intrinsecam repugnantiam cum natura, quae emissionem seminis unice ordinat ad generationem proles, est de fide; nam 1. Cor. 6. dicitur: *Neque adulteri, neque molles... Regnum Dei possidebunt.* Et Innoc XI. damnavit hanc 49. prop. *Mollities jure natura prohibita non est, &c.* quod etiam verum est de turpibus motibus, qui sunt inchoata mollities vel fornicatio, item de directa expulsionem foetus, etsi nondum animati, quia est expulsio duplicis seminis, & ob diversas medicorum sententias ferè semper est dubium, quando foetus animetur, & per consequens erit periculum occidendi corpus & animam foetus. *Less. contra Sanch.*

Sanch. V. cas. 33. à num. 14. Licitum tamen est, per medicinam directè expellere semen corruptum, etsi per accidens simul effluat semen verum, quia semen corruptum non est amplius semen, sed humor noxius: id tamen non licere per tactus seu fricationem verendorum docet *Sporer n. 643.* quia ejusmodi tactus vel confricatio per se & ex natura sua tendunt ad provocandum verum semen, & per accidens solum juvant educere semen corruptum. Aliud est de fricatione, qua fit non ad expellendum semen, sed ad depellendum molestum pruritus, etsi per accidens exurgant motus: ut primùm autem hi advertuntur, cessandum est, quia, si tunc pergeretur, talis fricatio directè tenderet ad pollutionem, aut saltem ad vehementiores motus cum periculo pollutionis. *Henno & alii.*

2. Circa pollutionem vel motus per accidens secutos, id est, prævios, sed non intentos accipe hanc regulam: *Si actio, ex qua prævidetur motus vel pollutio, multùm dissonat, seu ex natura sua notabiliter influat in motus vel pollutionem, veluti omnes actus venerei mortaliter mali, turpes tactus, aspectus, oscula, delectatio morosa de concubitu, tunc non tantùm causa motuum, sed & ipsa motio & pollutio sunt mortale.* *Sylv. Rosmer. Laym. Mezger. Sanch. L. 9. d. 45. Less. L. 9. c. 3. dub. 14. à num. 100. Sporer n. 645.* Ratio est: quia lex naturalis prohibens pollutionem etiam obligat ad non ponendas causas per se & notabiliter influentes, & qui vult ejusmodi causam, hoc ipso vult effectum connaturaliter conjunctum.

3. *Si ictio tantùm per accidens, remotè, & non notabiliter ad turpes motus vel pollutionem dissonat,*

nat, pollutio prævisa, & non intenta, dummodo absit periculum consensûs, non est mortale, sed aliquando veniale, ut statim dicam; Ratio est, quia per se non est obligatio gravis ad evitanda pericula vel causas planè remotas, ex quibus per accidens præter intentionem, & magis ex naturæ infirmitate, quàm ex positis causis, mali effectus proveniunt. *AA. cit. & Mendo d. §. num. II.*

- II. 4. Si actio, ex qua prævidentur motus vel pollutio, sit venialiter mala, ut curiosus aspectus, verbum turpe, vana confabulatio cum dispari sexu, aut etiam actio extra materiam luxuriæ mortaliter mala, ut esus carniûm die Veneris, ebrietas, &c. Pollutio prævisa est tantùm venialiter mala, quia tantùm videtur esse levis deordinatio contra castitatem sine justa causa ponere aliquid remotè disponens ad pollutionem; si verò dispositio in se non sit mala, vel sit justa causa componendi, ut aspectus, tactus, oscula, amplexus honestatis causâ, & obiter ex more patriæ, vel causâ necessitatis ad medendum, vel naturam sublevandam facta, item studere casibus veneris, audire confessiones, edere calida, choreas honestas ducere, commodo situ in lecto jacere, & similia, cum plerumque adsit rationalis causa necessitatis vel utilitatis, omni culpâ vacant, etsi per accidens citra periculum consensûs sequatur pollutio. Dico citra periculum consensûs; nam, si tibi per experientiam notum sit, quòd, non obstante debitâ animi præparatione, per orationem, jejunia, &c. adhuc soleas in pollutionem advenientem consentire; nullo casu tibi licitum erit præmissas actiones exercere, sed potiùs officio cedendum erit; unde
hìc

hic militat illud Christi; *quid prodest homini, si universum mundum lucretur; anima verò suae detrimentum patiatur.* Matth. 16.

5. Qui ante somnum per tactus, aspectus vel 12.
 imaginationes turpes intendit in somno pollutionem, præter malitiam tactui vel cogitationi propriam, etiam contrahit malitiam pollutionis in confessione explicandam, sive in effectu sequatur sive non sequatur pollutio; si verò non intendat, sed prævideat pollutionem in somno orituram, iterum videtur peccare peccato pollutionis, si imaginatio sit vehemens, vel experientiâ constet, ex simili tactu vel aspectu pollutionem nocturnam sequi; tunc enim, & non aliàs videntur hi actus in pollutionem notabiliter influere; quis enim credat ex omni tactu vel affectu turpi obiter, & diu ante somnum habito semper prudenter timeri posse pollutionem nocturnam?

6. Pollutionem in somno, vel aliter exortam 13.
 non teneris cohibere, vel reprimere manibus, hoc enim vel est inutile, vel sanitati, aut etiam castitati periculosum, obligaris tamen elicere internam displicentiam, & phantasiam, quantum potes, ab objecto turpi avertere ob periculum consensûs. *Sanch. sup. d. 17. num. 16.*

7. Quamvis illicitum sit delectari de pollutione secundum se, vel optare, ut in somno eveniat, ob conjunctam delectationem, ut cum communi docet *Sanch. in dec. L. 1. c. 2. n. 16.* tamen non videtur illicitum gaudere de bono effectu, v. g. sanitatis, vel mitigatæ concupiscentiæ secuto ex pollutione involuntaria, vel etiam simplici affectu circa omnem cooperationem optare, non tam pollutionem, quàm ejusmodi effectum ex pollutione. *Si*

Si dicas : non est licitum optare vel etiam gaudere de morte naturali alterius ob bonum temporale, v. g. hæreditatem inde consecutam, uti certum est ex Propositionibus 13. & 15. ab Innoc. XI. damnatis ; ergo nec licitum est gaudere, vel optare pollutionem involuntariam prout conjunctam cum effectu bono. *R. Distinguendo C.* Ergo non est licitum gaudere, vel optare pollutionem ita, ut objectum gaudii vel desiderii sit delectabilitas pollutionis, C. ita, ut objectum gaudii sit solus effectus inde secutus, N. Deinde mors naturalis est grande malum Physicum, quod optare propter solum lucrum temporale est contra charitatem, aliud est, si optaretur ob bonum spirituale proximi : è contra emissio seminis ex causa naturali non est malum Physicum neque individuo, neque speciei humanæ, cum sit quid superfluum, quo se natura exonerat, aut saltem est malum tam leve, ut ob utilitatem etiam privatam permitti possit. *Sanch. sup. d. 45. num. 14.*

14. 8. Pollutio sæpe adjunctas habet alias specie malitias, v. g. fornicationis, si scilicet polluens sibi imaginetur copulam cum scæmina in genere, vel cum ligata, non ut ligata, sed ut formosa; si verò accedat desiderium, etiam circumstantiæ suam refundunt malitiam, ut dixi *cas. 9. num. 4. § 11.*

9. Polluens non tantum tenetur exprimere qualitatem suæ personæ, sed & personæ à se pollutæ, quia pro qualitate personæ variatur species peccati, ad quam ipse cooperatur, & quidem polluens se ad scæminam, vel cum scæmina, plerumque in affectu committit fornicationem : si cum persona ejusdem sexûs cum affectu
ad

ad personam, est sodomia, non tamen est opus explicare instrumentum inanimatum, quo quis se vel alium polluit; secùs, si pollutio fiat in os alterius, ibi enim est specialis dedecentia ad naturam rationalem eam deprimens etiam infra conditionem bestialem.

10. Quæ dicta sunt de pollutione, cum proportionem intelligenda sunt de distillatione, quæ est effusio humoris cujusdam medii inter urinam & semen, fitque ordinariè cum minori sensu voluptatis, quàm pollutio, imò quandoque cum nullo, & tum (quamvis adsit levis erectio genitalium) non esse peccatum, nec majorem ejus curam esse habendam, quàm sudoris, dicunt plures apud *Sanch. num. 2.*

R. 9. Sodomia alia est perfecta, alia imperfecta; perfecta est concubitus ad sexum non debitum, ut viri cum viro, fœminæ cum fœmina, unde patet, ad sodomiam non requiri seminationem in vas præposterum, alias enim mulier cum muliere sodomiam exercere non posset, cum neutra seminet intra vas præposterum, sed utriusque semen intus defluat in matricem: quòd, si mas seminaret in vase præpostero maris, deberet in confessione probabiliùs exprimere, an fuerit agens, an patiens; nam agens dispergit semen, non patiens. Sodomia imperfecta est concubitus cum diverfo quidem sexu, sed extra vas naturale cum affectu ad vas præposterum, est specie distincta à sodomia perfecta, ideòque & distinctim exprimenda. Utraque est peccatum abominandum jure naturæ & divino prohibitum; propter quod *Dominus pluit super Sodomam & Gomorrhæam sulphur & ignem, Gen. 17.* & abinde vocatur sodomia. Sæpè adjunctas habet alias malitiæ

litia species, v. g. speciem adulteriū, incestus, sacrilegii; prout una vel utraque persona est matrimonio vel voto ligata, consanguinea vel affinis; & si quis exercet sodomiam vel pollutionem cum uxore, non sufficit dicere: cognovi conjugatam in vase præpostero, quia tunc Confessarius judicabit, eum alteri marito fecisse injuriam, quod falsum est, sed debet dicere: sodomiam vel pollutionem exercui cum propria uxore, intellige, si habeat Confessarium ignotum, nam probabiliter non tenetur suam uxorem infamare. Sed quid si quis coëat cum statua? R. Si coëat cum affectu ad personam humanam, committit fornicationem vel sodomiam, prout affectus fertur imaginariè in personam ejusdem vel alterius sexus; si cum affectu ad bestiam, cujus v. g. statua imaginem gerit, in affectu bestialitatem committit.

16. R. 10. *Bestialitas* seu coitus hominis cum bruto est nefandum scelus, jussu Dei in homine & bruto sceleris socio flammis expiandum. *Lev. 20.* Non tamen opus est exprimere in confessione, qualis sit bestia, an ovis, capra vel equa. Huc reducit *D. Th.* concubitus cum dæmone incubo vel succubo, qui peccato contra naturam superaddit speciale peccatum contra Religionem, eò quòd sit turpe commercium cum Dei & omnium nostrum infensissimo hoste, in quo præterea explicandum, an dæmon fuerit sub specie viri vel fœminæ, aut sub forma conjugatæ, monialis vel consanguineæ, toties enim in affectu præter bestialitatem nova admittitur malitiæ species. Communiter autem hinc monent *DD.* Confessarium non debere esse nimium in examinandis peccatorum carnalium circumstantiis,

ne

ne sibi vel pœnitenti sit occasio turpis consensûs.

Sed de hoc vid. *cas. 98. q. 4.*

QUÆR. V. Quid circa gestus, tactus, oscula, 17.
verba, & similes actus luxuriæ imperfectos?

R. *Sequentia.* 1. Legere, loqui, cantare, audire turpia, item gestus, literæ & dona amatoria, si non fiant animo provocandi ad libidinem, sed ex levitate, curiositate vel vano solatio, per se tantum sunt venialia, valde tamen periculosa; & in iis, qui gaudent metaphoris rerum turpium, qui dicta in sensum turpem facilè detorquent, de partibus verecundis, & huc pertinentibus libenter loquuntur, sunt signa latentis libidinis & peccati plerumque mortalis, quia tales non solent tam de modo scribendi, loquendi, cantandi turpia, quàm de ipsis rebus turpibus delectari, quod semper mortale est.

2. Actus de objecto valde turpi, ut tactus 18.
& aspectus nudus & fixus verendorum disparis sexûs, concubitûs humani, &c. semper sunt mortales, quia proximè & per se disponunt ad motus & delectationes turpes, nisi fiant à chirurgo vel medico ex causa medendi, absque periculo tamen consensûs. Econtra seipsum vel alterum ejusdem sexûs, vel etiam infantem disparis sexûs ex curiositate aut petulantia obiter, v. g. lavando, natando circa hæc tangere vel aspicere citrà affectum & periculum consensûs venerei, est tantum veniale, *communis cum Laym.*; quia hæc non ità ad libidinem provocant, Dixi *obiter*; si enim fiat ex voluptate & cum mora, videtur à mortali non posse excusari ob periculum delectationis aut commotionis veneræ. *Sanch.* & alii plures à mortali excusant tactum ad partes

I

LII

R. D. Jansen Theol. Moral. Tom. I.

turpes alterius sexûs super vestes , si fiat scilicet obiter ex petulantia aut levitate , ego hîc puto esse majus periculum. Molliter tractare & demulcere catellos aliâque animalia , ordinariè non excedit veniale : meritò tamen *La Croix L. 3. p. 1. num. 903.* dicit esse periculosum , ita ea tangere , ut effluat eorum semen , eò quòd facile se ingerat delectatio venerea , & quidem , si fiat affectu libidinoso , erit inchoata bestialitas.

3. Oscula , amplexus , tactus uberum cum diverso sexu non tantùm , si fiant ex affectu delectationis venereæ , sed etiam tunc , quando fiunt ex delectatione sensuali absque alio honesto fine , sunt peccatum mortale , & quamvis oppositum possit speculativè defendi , in praxi tamen locum non habet. *Sanch. Laym. Sporer. num. 351. & num. 687. La Croix nu. 894.* Tum quia delectatio sensibilis in hujusmodi objecto spontè quæsitâ per se & naturaliter trahit commotionem spirituum genitalium , & quidem ita vehementer , ut experienciâ constet plerumque non sîsti in delectatione sensibili , sed ob nimiam potentiâ sympathiam sæpissimè , idque maxime inter personas sensualiter se amantes emergere delectationem veneream : tum etiam propter Propos. 40. ab Alex. VII. damnatam , quæ sic habet : *Est probabilis opinio , qua dicit tantùm esse veniale , osculum habitum ob delectationem carnalem & sensibilem , qua ex osculo oritur , secluso periculo consensûs ulterioris & pollutionis.* Idem à potiori dicendum de osculis & amplexibus , quæ furtivè , cum mora & ardore repetuntur. Osculari partes pudendas ejusdem vel alterius sexûs videtur habere specialem turpitudinem in Confessione explicandam ; quia specialiter dedecet naturam rationalem.

4. Si

4. Si verò oscula, amplexus, contrectationes manuum, fiant ex honesta causa ad ostendam amicitiam, ad fovendum amorem in ordine ad honestum matrimonium, quamvis per accidens fortè prævideantur motus carnales, modò absit periculum consentiendi, non sunt peccatum; at, si fiant ex levitate, joco aut petulantia, obiter & secluso periculo consentiendi in motus vel delectationem veneream, sunt tantùm venialia. De choreis, qualiter liceant, dicam *cas. 20. n. 7.* ex his per se patet casûs resolutio, nec operæ pretium judico, eadem hîc repetere, jam enim ad nauseam turpibus sum immoratus.

C A S U S XII.

De Invidia, Gula, Ira, Acedia.

MOrphorius 1. *Multùm cruciatur, quòd amulus officium, virginem adamatam sibi præripuerit, quòd honoretur, ametur.* 2. *Ex sola voluptate edit, bibit.* 3.-4. *Convivia, in quibus saepe inebriatus est, non vitat, quia tantùm ebrius fit, dum exit in aerem.* 5. *Tabacum sumit, & segyrat usque ad turbationem capitis.* 6. *Bibit, usque dum fiat impotens incedere, familiam dirigere, non absque capitis, & podagra doloribus, debilitatione stomachi.* 7.-8. *Se inebriat, ut non incurrat offensam compotatoris, ne ad duellum provocetur, diffametur.* 9. *Ut conservet sanitatem, vel vitam.* 10. *Ut non sentiat dolores podagra, abscissionem pedis, ut expellatur venenum &c.* 11. *Socium ad largiores haustus animat, semipoto propinat, & bibere cogit.* 12. *Alios, ne sibi noceant,*

ne secretum prodant, inebriat. 13. Ebrius blasphemat, furatur, alios ad comotationes inducit cum dispendio rei domesticae. 14. Pueros & stultos inebriat, utque fortius bibere possit, pharmaca sumit. ibid. In eos, qui potum dehortantur, mirum incandescit cum meditatione vindictae. 15. Remedia salutis nauseat. 16. Dolétque se esse natum, baptizatum, &c. Pro resol.

I. QUÆR. I. Quid sit Invidia?

R. Est tristitia de bono alieno aestimato ab invidente ut malo proprio. *D. Th. 2. 2., q. 63. a. 1.* Tristari de bono, ut alteri bonum est, est actus formalis odii; sicut velle bonum, ut alteri bonum est, est actus charitatis. Et quamvis invidia plerumque odium proximi involvat; tamen ut talis non tristatur de bono alieno, ut alteri bonum est, sed, ut creditur minuere vel obscurare propriam excellentiam; ut, si ambitiosus doleat, alium sibi in honore vel divitiis fieri æqualem, quasi sibi per hoc aliquid decedat. Est genuina filia superbiæ, & peccatum ex genere suo mortale, directè oppositum charitati; & si invideat alteri dona supernaturalia, v. g. gratiam, sanctitatem vitæ, &c. eò quòd putet per ea minui suam æstimationem, aut certè vitam suam redargui, est peccatum gravissimum in Spiritum S., quod dicitur: *fraternæ charitatis invidentia*; si sit circa bona naturalia, est veniale vel mortale pro ratione boni, quod alteri invidetur: si quidem sit circa materiam levem, sed animo invidendi etiam majora, vel quævis bona, semper est mortale. Dixi: *aestimato ab invidente ut malo*: nam si alterius bonum communitati, mihi vel alteri innocenti reverà sit malum, & absit malus affectus odii, averfionis erga personam ipsam, tristati

stati

stari de alterius bono non est invidia : sic licitè
tristor de doctrina & eloquentia Hæretici , qua-
tenus per hæc multos seducit ; prudenter doleo
illi beneficium esse collatum , quem vel scio esse
indignum , vel illo abufurum in meum vel alio-
rum damnum : Ratio est , quia talis tristitia vel
dolor non tam est de bono proximi , quàm de
malo inde resultante. Simili modo , si quis , se-
cluso omni malo affectu erga personam , trista-
tur , quòd alius sibi officium vel virginem ada-
matam præripuerit , quòd ab alio vincatur in
virtute , doctrina , divitiis , non ideo , quòd
hæc sint in alio , sed quòd in se non sint , non
est invidia , sed æmulatio , quæ bona vel mala
est pro qualitate objecti ; de hac dicit Apostolus :
Æmulamini charismata meliora. 1. Cor. 12. Ex
invidia oritur detractio , odium , fufurratio. De
quibus suis locis.

QUÆR. II. Quid circa Gulam ?

2.

R. *Sequentia.* 1. *Gula est inordinatus appe-
titus usufque cibi vel potûs ad hoc , quòd quis
vel plus sumat , quàm natura requirat , vel su-
mat nimis exquisita , vel sistat in sola voluptate
cibi aut potûs , eesi tantùm sumat necessaria , ut
nunc certum est ex Prop. 8. ab Alex. VII. dam-
nata : Comedere & bibere usque ad satietatem ob-
solam voluptatem non est peccatum , modo non ob-
sit valetudini , quia licitè potest appetitus naturalis
suis actibus frui.* Dixi : si sistat in sola voluptate :
nam si quis cibo & potu delectetur eo fine , ut
magis conducant ad nutritionem , non peccat ,
quia non sistit in ea voluptate , sed eam refert ad
finem honestum , conservationem sanitatis & vi-
tæ , quem finem in utilibus & necessariis ad
sustentationem homo virtualiter semper inten-

dit, quamdiu non habet intentionem contrariam.

2. Gula ex genere suo est peccatum veniale oppositum abstinentiæ, per accidens fieri potest mortale ob grave damnum corporis vel animæ, ut si quis per nimiam ingluviem causet sibi febrim, graves capitis vel podagræ dolores, aut se ineptum reddat ad functiones officii graviter obligantis. Effectus gulæ in corpore sunt calculus, podagra, chiragra, capitis vertigo, stomachi cruditas, oculorum caligo, viscerum corruptio & totius corporis graveolentia; in animo inepta lætitia, immunditia, multiloquium, hebetudo mentis, animi torpor & omnium ferè criminum partus, nam gulosus & ebriosus pro Deo ventrem habet, eleëmofynas omittit, spernit pauperes, aliena rapit, familiæ substantiam devorat, puerorum educationem negligit, committit usuras aliásque injustitias; ideoque solerter monuit Christus Luc. 21. *Attendite vobis, ne fortè graventur corda vestra in crapula & ebrietate.* Remedia autem præcipua contra hoc vitium Germanis, pró dolor! nimis familiare sunt, fugere lautiores epulas, consortia & similes gulæ occasiones juxta illud Prov. 23. *Noli esse in conviviis potatorum.* Item sæpiùs & seriò considerare turpitudinem hujus vitii plùs, quàm bestialem, & damna in corpus & animam inde promanantia, &c.

3. QUÆR. III. Quid & quale peccatum sit ebrietas?

R. *Ebrietas est voluntarius excessus in potu usque ad violentam usûs rationis privationem voluptatis causâ. Cajetan. Valent. Less. Azor. Laym. Dicastillo L. 1. de just. d. 3. num. 104. & alii*

com-

communiter contra *Sylvium 2. 2. q. 150. a. 1.* qui dicit omnem voluntarium excessum in potu usque ad defectum rationis esse propriè ebrietatem. Ratio sumitur ex *D. Th. 2. 2. q. 150. a. 1. Q. 2.* ubi dicit, ebrietatem consistere in nimio usu & concupiscentia vini, ideòque sicut ad sobrietatem spectat moderari nimiam concupiscentiam potùs ob delectationem in illo; sic ex opposito ebrietati proprium est moveri nimia potùs concupiscentia & delectatione. Ebrietas est intrinsecè mala & per se peccatum mortale, ut patet ex Script. *ad Rom. 13. ad Ephes. 5. & S. Th. loc. cit. & lect. 3. in c. 13. ad Rom.* Ratio est, quia voluntariè se inebrians videtur præferre delectationem vini integritati rationis, inquit S. Doctor: hoc autem nullo casu est licitum, ergo.

Dicitur 1. voluntarius excessus: nam si ebrietas non sit prævisa, etsi quis leviter excesserit in temperantia, non est peccatum mortale; si quis verò per experientiam sciat, se in tali occasione solere inebriari, vel dubitet, timeat, aut ob consuetudinem timere debeat periculum ebrietatis, tenetur ab ejusmodi occasione sub mortali abstinere, & si nolit, est incapax absolutionis: si largiùs bibens sciat se fore ebrium, si in aërem exeat, debet sub mortali vel manere domi, vel à largiori potu se continere.

Dicitur 2. excessus in potu: nam si usus rationis aliter, quàm per potum tollatur, v. g. per odorem lupuli, per suffitum tabaci, &c. non erit propriè ebrietas, attamen peccatum, & quidem mortale, si ex sola voluptate ad notabile tempus, v. g. ad horam ratio intercludatur; si enim sit mortale ex delectatione potùs se usu rationis privare, cur non ex delectatione tabaci vel alterius fumi,

fumi, aut suffitûs? Ratio à priori est, quòd homo non sit dominus suæ rationis, sed administrator, ergo, si eam absque sufficienti causa exturbet, graviter peccat contra naturam & Deum, sicuti graviter peccaret, si absque sufficienti causa sibi abscinderet membrum.

Dixi: ad notabile tempus, nam videtur etiam hìc dari posse parvitatem materiæ, sicut datur in læsione corporis vel sanitatis propriæ, quare non in læsione rationis? Quis enim dicet peccare mortaliter eum, qui ex fumo, ex intemperantia vel agitatione in gyrum momentaneam sibi causat vertiginem & mentis interceptionem, ita ut nesciat, ubi existat?

6. *Dicitur 3. ad privationem usus rationis*; quamdiu enim adhuc quis novit discernere inter bonum & malum, ac dirigere actus suos ordinarios, v. g. prospicere familiæ, horas attentè legere, etsi lingua parùm titubet, pedes vacillent, oculi caligent, &c. adhuc non erit perfecta & mortalis ebrietas. *Less. Cajetan. Laym. Dicast.* Neque tunc, si quis in cibo vel potu excedat usque ad vomitum, vel ideo vomat, ut iterùm possit bibere; nam quamvis hìc sit magna deformitas, tamen excusatur à mortali, modò absit periculum ebrietatis, & notabiliter non lædatur sanitas vel natura, causando graves dolores podagræ vel capitis saltem ad plures dies, nauseam stomachi, febres; vitæ abbreviationem, &c. tunc enim graviter peccatur contra charitatem propriam & jus, quod solus Deus habet in vitam & sanitatem nostram, ut plerumque contingit in iis, qui sæpiùs se vino immoderatè replent, de quibus Isaias cap, 5. *Va qui potentes estis ad bibendum vinum, & viri fortes ad miscendam*

scendam

scendam ebrietatem. Et Prov. 23. Cui va; nonne his, qui commorantur in vino? Va autem in Scripturis peccatum mortale denotat.

Dicitur 4. Ad violentam privationem rationis, 7. per quod ebrietas distinguitur à somno, qui non violenter & contra naturam, sed ex naturæ institutione ad reparandas vires & spiritus vitales rationem ad tempus sopit, ità tamen, ut relinquat potentiam proximam iterum ratione utendi, si homo à somno excitetur; e contra homo ebrius etiam vigilans ratione uti non potest, nec valet ad usum rationis excitari.

Dicitur 5. Voluptatis causâ: hinc, si quis bibat ad privationem rationis non quidem ob delectationem, sed ex alia levi vel insufficienti causa, v. g. ut satisfaciat amico, ut vincat per æquales haustus, ut non incurrat offensam, ut non vapulet vel diffametur; ex communiori non admittit formalem, sed tantum materiale ebrietatem, peccat tamen juxta omnes mortaliter: quia sine justa causa se privat bono naturæ præstantissimo, scilicet ratione, cujus ipse non est dominus, sed custos: sicut peccat mortaliter, qui ex tali causa sibi abscinderet brachium.

Occurrit hic dubium principale, an saltem ex 9. causa gravissima, v. g. ad recuperandam sanitatem ex præscripto medici, bibere liceat ad ebrietatem; aut pro conservanda vita, si inimicus tibi minetur mortem, nisi bibas?

Negant utrumque S. Antoninus p. 2. tit. 6. c. 3. Angelus V. ebrietas. Sylvius l. c. Tabien. Mendod. 3. q. 14. & quoad secundam partem S. August. serm. 232. de tempore, ubi dicit: Etiam si ad hoc veniretur, ut tibi diceretur: aut bibas, aut morieris, melius tibi erat, ut caro tua sobria

occideretur, quàm per ebrietatem anima moreretur. Rationem dant, quia talis ebrietas non minus est intrinsecè mala, quàm pollutio, quia, sicut pollutio destruit semen humanum, sic ebrietas destruit rationem, quâ in homine nihil est præstantius; sicut ergo pollutio & destructio feminis, etsi non fiat ex voluptate, nullo casu est licita: sic nec destructio rationis per potum: & quamvis ejusmodi potatio sit necessaria ad conservandam vitam, quia tamen vitam non servat secundum bonum rationis, quam destruit, non potest non esse contra sobrietatem, quæ necessariò est ad bonum rationis. Accedit, quòd ebrietas per se sit causa rixarum, cædium, luxuriarum, blasphemiarum, &c. ergo ex lege naturæ meritò censetur omni casu prohibita.

Econtra utrumque licere affirmant *Cajetan. 2. 2. q. 150. & ibid. Valent. Sylvest. V. Ebrietas. Azor, & plures alii apud La Croix L. 5. n. 321.* Probant 1. quia, si non bibatur ex voluptate, non est ebrietas formalis, sed materialis, quæ non est intrinsecè mala, sed licita ex urgente causa. 2. Quamvis homo non sit dominus suæ rationis, sicut non est dominus suorum membrorum, licitè tamen ad conservandum totum abscindit membrum, ergo etiam licitè ad tempus se privat usu rationis, ut vita & ratio conservetur in futurum. 3. Potus necessarius ad conservationem vitæ non est contra sobrietatem. *S. Thom. q. 141. a. 6.* sed talis potus est necessarius ad conservationem vitæ, ergo. 4. Non est contra charitatem propriam abscindere brachium pro conservanda vita, ergo nec contra sobrietatem sopire per potum ad tempus rationem, ut conservetur totum, ratio & vita. 5. Ex gravi cau-

sa licitum est sumere pharmacum soporiferum, etsi quis statim ex somno ad usum rationis excitari non possit, ergo & ex tali causa sumere potum inebriantem. Utraque sententia habet aliquid veri: Igitur

Dico: si ipsa ebrietas seu violenta rationis privatio assumatur vel intendatur tanquam medium ad aliquem finem, v. g. ad recuperandam sanitatem vel evadendam mortem, nunquam licet, sicut nunquam licet pollutio, seu directa expulsio feminis etiam pro conservanda vita, ut bene probat prima sententia; unde si quis tibi minetur mortem, gravissimam infamiam, mutilationem, verbera, nisi te inebries, non potes obsequi, & in hunc finem locutus est *S. August.* Similiter non potest se reus inebriare, ut non 106 sentiat tormenta vel angustias mortis, vel alius, ut non sentiat dolores podagræ, vel abscissionem pedis, &c. quia tunc ipsa rationis privatio assumitur tanquam medium ad finem insensibilitatis. Econtra si alter non intendat tuam ebrietatem, sed tantum comotationem, absque mortali obsequi potes etiam cum periculo ebrietatis; item licite sumis vinum generosissimum, quantum opus est ad expellendum frigidum venenum, etsi certo prævides te inebriandum, etiam ex supposito, quod talis ebrietas sit intrinsecè mala, sicut licite sumis pharmacum ad expellendum semen corruptum, etsi certo prævideas simul expellendum semen verum; Ratio est, quia in his omnibus non intenditur vel procuratur directè ebrietas, sed conservatio viræ & sanitatis, ex qua præter intentionem sequitur ebrietas.

Ad argumenta secundæ sententiæ, etsi sint magni ponderis, responderi potest 1. N. quod
ejus-

ejusmodi ebrietas non sit intrinsecè mala. *Ad 2.* N. C. Sicut pro conservando toto non potest destrui semen humanum, sic nec usus rationis. *Dispar* est, quòd in dissipatione usùs rationis major sit deformitas contra naturam rationalem, quàm in destructione alicujus membri, quia homo per usum rationis distinguitur à bruto, igitur ebrietas, quæ hunc usum destruit, facit hominem similem bruto, quod non facit abscissio membri. *Ad 3.* Potus necessarius ad conservationem vitæ non est contra sobrietatem, si adhibeatur cum integritate rationis, C. secùs N. *Ad 4.* N. C. Omnia membra ordinantur ad totum, ideòque ordo charitatis & rectæ rationis exigit, ut pro conservatione totius destruaturs pars, si opus est: ratio autem non ordinatur ad vitam corporalem, sed vita corporalis ad vitam rationalem seu bonum usum rationis. *Ad 5.* N. C. Sicut somnus, ita & pharmacum causans somnum directè, & ex natura sua ordinatur ad restaurandos spiritus vitales, non verò ad privationem usùs rationis, etsi hæc indirectè sequatur. Ex præmissis

- II. *Deduces seqq.* 1. Non est licitum urbanitatis vel amicitiae gratiã aliquem ad liberaliores haustus provocare cum periculo ebrietatis; neque licet semi-ebrio absque urgenti causa præbere ulteriorem haustum, ex quo creditur inebriandus; quomodo igitur excusabuntur, qui ebrietatem non tantùm non impediunt, prout ex charitate, si commodè possint, obligantur, sed & cogunt ultra naturam bibere? audi S. Aug. *serm. 231.* de temp.: *Certã bibendi lege contenditur, qui poterit vincere, laudem meretur ex crimine..... O infelicitas generis humani! quàm multi inveniuntur,*

tur,

tur, qui ebriosos & luxuriosos amplius, quam oportet, cogunt bibere, & ante ostium pauperibus petentibus vel unum calicem dissimulant dare? . . .

Et quod pejus est, aliqui Clerici, qui hoc deberent prohibere, ipsi cogunt aliquos plus bibere, quam expedit: Si tamen absit omne periculum ebrietatis & intemperantiæ, urbanitatis esse potest se mutuo pro more patriæ ad amicum haustum invitare, *Dicaſt. num. 150.*

2. Ex rationabili causa, v. g. ex timore gravi inimiciæ, rixarum, verberum licitum est alicui apponere vinum, relicta ei libertate bibendi, etsi prævideatur inebriandus; quia hoc non est alterius ebrietatem causare, sed ex justa causa permittere. An verò liceat etiam concurrere directè aliquem ad ebrietatem inducendo, provocando, exhortando, difficilius est judicare: *Aſſeruat Leſſ. L. 4. c. 3. dub. 4.*, si id necessarium sit, ad avertendam proditorem, homicidium, vel aliud gravius malum, quod alter paratus est patrare, nisi inebrietur; quia licitum est, inquit, suadere, & allicere aliquem ad minus malum non simpliciter, sed ex supposito, quod majus malum aliter impediri non possit, quod non videtur improbable juxta dicenda *caſ. 19. n. 8.* vel maximè tunc, si solùm inducatur ad ebrietatem materialem præbendo ei vinum fortissimum, cujus vires ignorans, sine culpa inebrietur. *Laym. L. 3. sect. 4. num. 6. Dicaſt. n. 145.* Nihilominus mihi videtur verius id in neutro casu licere, quia cum ille ex se nullo modo sit determinatus ad ebrietatem, sed solùm v. g. ad homicidium, tu illum determinas ad ebrietatem, eamq; directè intendis & eligis velut medium impeditivum homicidii, non autem licet eli-

eligere medium intrinsecè malum ad finem etiam optimum; ut patet in mendacio aut pollutione, quæ nunquam licent etiam ad conservandam vitam propriam vel alterius.

3. Qui alium inebriat, ut secreta prodat, peccat contra temperantiam & justitiam iniquè extorquendo secretum, ad quod jus non habet: neque licet Judici reum inebriare, ut sic inducat ad fatendum crimen, quia confessio ebrii non magis probat, quàm confessio fatui vel dormientis, ergo non est causa sufficiens ad inebriandum; neque licet reo etiam materialiter inebriare custodem carceris, ut ipse evadere possit, idque certum est, si sit justè incarceratus, quia ebrietas etiam materialis per se mala est, & gravia mala obinde evenirent custodi, quæ cavendi non est sufficiens ratio.

13. 4. Non tantùm ipsa ebrietas, sed etiam mala in ebrietate causata, homicidia, rixæ, contumeliæ, si prævisa sint, aut prævideri debuerint ex hoc, quòd soleant talia à se fieri, imputantur ad culpam, & in confessione specialiter sunt explicanda. *Cajet. Gobat, Less. loc cit.*

5. Qui alium ad computationes inducit cum neglectu operarum, & dispendio rei domesticæ, ut non possit solvere debita, aut cogatur furari, &c. præter peccatum scandali tenetur satisfacere pro damnis inde secutis, non quidem ipsi computatori, qui, ut suppono, liberè consentit, sed iis, qui obinde inviti damnum patiuntur.

6. Fatuum vel puerum ante usum rationis inebriare, non est saltem mortale, quia malitia ebrietatis consistit in privatione usûs rationis, sed potus hos non privat hoc usu, quia eo jam antecederent carebant. Ergo.

7. Non

7. Non videtur illicitum adhibere remedia Physica contra ebrietatem, velut brassicam crudam, amygdala amara, nucleos persicos, si id fiat ex rationabili causa, quia, v. g. ob præsentiam hospitem potus commodè declinari non potest, nisi sit periculum ebrietatis aut graviter ladendæ sanitatis in se vel in alio. *Gobat. c. 51. num. 17.*

8. Effectus ebrietatis sunt hebetudo mentis, debilitas corporis, & omnis generis morbi, suppressio memoriæ, revelatio secretorum, blasphemiæ, rixæ. incontinentiæ, *Prov. 23. Cui va? cuius patri va, cui fovea, cui sine causa vulnera, cui suffusio oculorum? Nonne his, qui commorantur in vino, & student calicibus epotandis? S. Hieron. in c. 5. ad Galat. Vino hominis sensus evertitur, pedes corruunt, mens vacillat, libido succenditur.*

QUÆR. III. Quid sit Ira?

14.

R. Est inordinatus appetitus vindictæ; dico *inordinatus*, nam petere vindictam secundum se est indifferens, & in Superiore pro æquo crimina vindicante actus virtutis; igitur peccaminosa iræ inordinatio consistit vel in eo, quòd quis nimium, & plus, quàm recta ratio dicit, in- aut exteriùs incandescat, vel in hoc, quòd quis appetat vindictam injustam, justò majorem, aut justam quidem, sed ex odio, aut ad satiandum malevolum animum: prima inordinatio ex genere suo est veniale, utpote excessus in passione indifferente, absque hoc, quòd sibi in sanitate, aut alteri aliquod notabile damnum causetur, quod suppono, aliàs enim per accidens foret mortale; ratione secundæ inordinationis foret mortale, vel veniale directè oppositum charitati,

ti, prout grave vel leve malum, in vindictam proximo appetitur. Pessimæ, sed fœcundæ matris plures sunt filiæ, odium, contumelia, rixa, blasphemia, homicidium, &c.

35. QUÆR. IV. Quid sit Acedia?

R. Est tristitia de bono aliquo spirituali, v. g. amicitia Dei, vita æterna, propter nimiam difficultatem in ea acquirenda vel conservanda: sic descripta, si deliberata fuerit, est mortale gravissimum contra Deum tanquam ultimum finem, à quo se directè averit, ut si quis advertere tristetur, quòd sit creatus ad gratiam & gloriam; quòd unquam bona opera fecerit, quòd Christum agnoverit. Acediæ mali partus sunt amaritudo, tædium, nausea rerum spiritualium, odium Dei & eorum, qui divina inculcant, aversio à verbo Dei, incuria salutis, tædium vitæ, desperatio, &c. si tamen tædium circa finem ultimum sit inefficax cum voluntate adimplendi omnia præcepta, etsi remissius & cum aliquo tædio adimpleantur, est tantùm veniale: quandoque per acediam intelligitur fastidium & remissio in quolibet exercitio virtutum; sic intellecta est solùm veniale, nisi omittantur actus virtutum graviter obligantes, v. g. lectio Breviarii, auditio Missæ, &c.

